

Новине српске

МОСТТОВИ

Савез српских друштава Словеније | Број 60 | Година 16 | Новембар 2020

Корона над културом

Поштовани читаоци,

Упркос овој авети, овом злу и злом времену који прозваше КОВИД-19, и који не само што одузима животе, што уништава физички живот човјека, него још више, много много више, уништава оно унутрашње у човјеку, духовни и душевни живот, ону суштину која нас и чини људима, бићима која мисле и која имају ум. Па ето, хоће да нам узму и то мало унутрашњег у себи, што нам је остало поред свих недаћа, поред свих зала која су нам се дешавала, како појединцима тако и народима у цјелини, јер ова коб задесила је све народе свијета и ко зна до када ће ово зло да влада над нама, јер ник не види лијека ни спаса, једино у маскама и физичком растојању, како неки погрешно тумаче „социјалној дистанци”, као да нам социјалне дистанце није довољно и без ове немани КОВИД-19 а „маскама” су многи сакривени и без пандемије, епидемије или како све неће назвати ово стање, још мало па без икакве свијести.

Погођени су сви видови и облици друштвеног, јавног и приватног живота, све је постављено наопако, људи се третирају горе од животиња, горе од стоке, народ избезумљен, више нико не зна шта да ради и како да се понаша. „Стручњаци” затајили, немају лијека да се ослободимо овог јада и намета, само се измишљају неке мјере, а стање тобоже сваки дан све горе и горе.

На првом мјесту сваког појединца и групе, сваког друштва и било које организације је пуко преживљавање, спасавање ако се икако може. Ко више мисли на културу, о којој се ионако мало мислило, тек онако успут, да не изгледа баш онако како мислимо. А како су о култури мислили некада неки државници види се из сљедећег пасуса.

Како стоји у једној анегдоти из времена Другог свјетског рата, када је Хитлер кренуо на Велику Британију, кад су „месрешмити”, „штуке”, „фау 1” и „фау 2” почели да нима да бомбардују Лондон, премијер Винстон Черчил је окупио министре да виде шта им је чинити. Поставило се питање: како намакнути средства за одбрану земље, одакле узети? Један министар је предложио да се фунте намијењене култури пребаци у ратни буџет. „А шта ћемо, онда, да бранимо?”, питањем је реаговао премијер.

Тако се размишљало и дјеловало некада, а ми смо се нашли у ситуацији да не можемо ништа учинити да би се стање побољшало, наша српска друштва, и не само српска, наша су се у веома тешком положају, питање је простог преживљавања јер планови нису ни малим дијелом остварени, многи пројекти су отказани за неко вријеме, питај Бога које, активности су сведене на минимум или су потпуно прекинуте. Не види се зрачак наде, не види се могућност кад ће бити могуће наставити с радом.

У овом броју Новина српских „Мостови” доносимо, за разлику од ранијих бројева, мало прилога о дјеловању друштава, јер је тих догађаја било веома мало, у већини друштава никакве дјелатности, осим текућих послова, није било од почетка епидемије, а било је планирано много тога, како у друштвима, тако и у Савезу српских друштава Словеније који ове године навршава 25 година свог постојања, исто као и Српско културно друштво „Слога” Нова Горица, које је у задњем тренутку успјело да реализује свој пројекат „Разиграна срца” и у склопу тога обиљежи сребрни јубилеј друштва.

Ипак, успјели смо некако да припремимо и овај број са малом надом, али великом жељом да ће идући број бити друкчији и да ће коначно бити барем мало боље него што је сада.

Синиша Живковић	
Двадесет пет година СКД Слога.....	4
Синиша Живковић	
Разиграна срца 2020.....	7
Јово Јауз	
Велење се представља.....	12
Јово Јауз	
Читамо заједно.....	13
Данијел Серчић	
Фолклор у доба короне.....	14
Душан Јовановић	
Пикник и планинарење.....	16
Цвијетин Нешковић	
Етно фестивал Храстник 2020.....	18
Душан Јовановић	
Свјетла у тами.....	19
Драган Недељковић	
О васпитању верском и националном.....	22
Ђорђо Радовић	
Сосед мојега брега.....	28
Маринко Јагодић Маки	
на туђем месту.....	30
Бранко Баговић	
Лакше је заменити гуме.....	31

Насловна страна: Аутор Бранко Баговић

Издавач
Савез српских друштава Словеније

За издавача
Златомир Бодирожа

Главни и одговорни уредник
Душан Јовановић

Лектор за српски језик
Мића Живковић

Графичка обрада и прелом
Душан Јовановић

Обликовање
Бранко Баговић

Молимо, да сви дописници шаљу своје
текстове и фотографије (CD) на адресу:
ССДС, Грабловичева 28
1000 Љубљана
или по електронској пошти:
dule56@gmail.com

Штампа:
ENOLA B d.o.o.
Medvode

Излази 4 до 6 бројева годишње
Штампање часописа омогућили:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Пројекат је рађен у сарадњи са Владом
Републике Србије и суфинансиран од
Министарства спољних послова - Управе за
сарадњу с дијаспором и Србима у региону и
Министарства културе и информисања

Часопис уписан у регистар јавних
гласила у Министарству за културу
Републике Словеније под бројем 785

Двадесет пет година СКД „Слога” Нова Горица

У животу сваког појединца, или како то често колоквијално кажемо „обичних, свакодневних” људи јубилеј од 25 година је одувек представљао значајан догађај. Често се унапред најављивао, са нестрпљењем очекивао, бурно и весело прослављао. Двадесет пет година брака, 25 година од матуре, 25 година рада у предузећу. Значајни јубилеји који сведоче о постојаности, исправној одлуци, искреној љубави, успешном и вредном раду.

Тако је и у многим другим областима живота. Фирме које дочекају 25 година постојања су најчешће оличење успешног и темељног рада, политичке организације са 25 година традиције постају пример чврстих политичких опредељења, државне и територијалне заједнице када дочекају 25 година постојања почињу да сведоче о исправности својих темељних одлука.

То исто би могли рећи и за удружење, клуб, друштво, које траје 25 година. Прошле су „порођајне муке”, прележане су „дечје болести”, само су неки од такозваних „медицинских” израза које користимо да искажемо сву тежину и величину проблема који „кресе” сваки нови почетак, сваку нову идеју, свако ново физичко или друштвено биће.

Са 25 година постојања ви сте већ доказали да сте чврсти, да сте „сачињени од правог материјала”, да сте имали и имате добру идеју, коначно, да су ваше идеје „пале на плодно тле” и да дају плодове.

Илија Јанковић и Симон Росич

Такав је случај и са Српским културним друштвом „Слога” из Нове Горице. Ових дана је „Слога” прославила 25 година свог постојања, свог рада и успешног деловања. Јубилеј вредан сваке похвале, заслужан сваке пажње и анализе, идеја и концепт који су успели, који трају.

Било је у досадашњој историји „Слогиног” постојања великих успеха, сјајних резултата на многим пољима, али било је, чему скривати, и мање успешних периода, дилема, недоумица, погрешних потеза. Но, све је то саставни део живота, саставни део битисања, трајања, деловања. Понекад се погрешно,

понекад се донесе лоша одлука, површна анализа. Али, срећом, у случају „Слоге” ти малобројни тренуци криза и недоумица, вишеструко су надмашени и засењени периодима успешног деловања, оствареним резултатима, достигнутим циљевима.

Да подсетимо, Српско културно друштво „Слога” је основано 22. 10. 1995. у Новој Горици, у деценији која је била обележена ратним сукобима и разарањима на целокупном животном простору српског народа.

Претходница данашњег друштва је било такозвано Хуманитарно друштво које је са-

Добитници признања СКД „Слога”

купљало и слало хуманитарну помоћ у ратом захваћена подручја. Завршетак сукоба донео је и другачије приоритете и размишљања и усмерио је „Слогу” ка другачијим циљевима и активностима.

Од самога оснивања друштво се трудило да допринесе очувању српске културе, језика, писма и традиције, на просторима Горишке регије, која је постала дом многобројним припадницима српског народа. Српско културно друштво „Слога” је постало неопуштив део простора у којем живи и ради, пре свега захваљујући томе што се одувек трудило да развија узајамно поштовање, сарадњу и разумевање са матичним, словеначким народом, као и са друштвима других етничких група.

Говорећи о историјату „Слоге” и најпреданији хроничар ризикује да пропусти неке од заслужних личности за успех и напредак друштва, или неке од догађаја и манифестација који су обележили четврт века постојања. Зато се нећемо упуштати у ту врсту набрајања. Вреди, међутим напоменути да је разноврсност програма и креативност извођача нешто што је одувек красило деловање „Слоге”.

Душан Јовановић

Свакако треба нагласити и агилност и предумљивост руководства „Слоге” које је вешто и предано водило друштво кроз лавиринт предрасуда и тешкоћа, кроз буре оспоравања и потцењивања, кроз странпутице неукуса и квази културе које су се злоћудно шириле балканским просторима.

Као што рекосмо, било је у том ходу кроз време неспоразума и оспоравања, посртања, па и падова, наилазиле су и пролазиле тешке године, али је „Слога” увек налазила начин да из проблема изађе још јача, још спремнија за рад и одрицања, још флексибилнија и отворенија за нове иницијативе, за нове људе и нова остварења.

Илија Јанковић и Цвијетић Нешковић

Темелна активност „Слоге” већ дуги низ година се огледа у раду фолклорне секције, као основе за неговање и очување српске музичке и фолклорне, народно стваралачке традиције. Кроз фолклорну секцију „Слоге” је прошло много младих из Нове Горице и суседних словеначких и италијанских места. Привлачила их је и држала окупљене љубав и страст према фолклору, према српској народној музици и игри, према народном стваралаштву уопште.

А фолклор може младима понудити и још много тога занимљивог и узбудљивог: лепа путовања у нове и занимљиве крајеве, пријатна дружења и сусрете са старим пријатељима, упознавање вршњака истих склоности и занимања, тренутке опуштања и разоноде...

Илија Јанковић и Сабина Волк Симчић

У фолклорној секцији је убрзо по почетку рада образована и дечја група, најмлађих фолклораша, својеврсне школе фолклора као припрема за прелазак и наступање у извођачкој групи. Кроз дечју групу је током година прошло много деце која у постепено преузимала водећу улогу у наступима извођачког састава.

А пошто је фолклор делатност којој се приступа пуног срца и предаје јој се целим бићем, многи од старијих, којима године, здравље или физичка кондиција не омогућују активно бављење фолклором покренули су иницијативу за оснивање рекреативне групе фолклорних ветерана. Убрзо је група формирана и почела са редовним тренинзима. А кроз неколико месеци вредног тренирања уследили су и први наступи.

Не треба посебно наглашавати да је извођачки састав „Слоге” врло често достигао изванредну уиграност и вештину, те да је својим наступима пленио пажњу посматрача и љубитеља фолклора, како широм Словеније, тако и у другим земљама.

Осим фолклора „Слога” се огледала и у многим другим делатностима. Организовано је више традиционалних турнира у малом фудбалу, образована је мото - секција која је у више наврата уприличила сусрете моториста, популарних „бајкера” из Словеније и суседних земаља. Организују се чести излети и дружења у природи, или се организовано придружује скуповима које организују друга друштва.

Било је у 25 година постојања заиста пуно литерарних вечери, драмских представа, концерата, мултимедијалних пројекција. Тешко је све поменути, а камо ли понаособ набројати. А то нам и није циљ.

Треба рећи да је „Слога” у скоро свим периодима свога деловања наилазила на добар пријем код локалне заједнице, како код органа власти, тако и код културних институција, а исто се може рећи и за надлежне органе Словеније и Србије.

Година сребрног јубилеја „Слоге” поклопила се са светском здравственом, економском и уопште друштвеном кризом незапамћеном у мирнодопској историји човечанства. Тешко је било помирити се са чињеницом да се амбициозни програм обележавања јубилеја мора драстично редуковати услед предузетих мера епидемиолошке заштите у Словенији и свим државама окружења. А затим и

Представник СКЗ „Свети Сава” Валдањо

са реалношћу да се и редуковани програм мора додатно прилагодити актуелној ситуацији и свим ограничењима наложеним од стране надлежних здравствених органа.

На исти начин како се кроз прохујале године „Слога” суочавала са тешкоћама и изазовима, поступило се и овом приликом. Смело, али и хладне главе: оно што је било неизводљиво је отпало, али је главни део програма опстао, приређена је свечана приредба у Културном дому Нова Горица, уз присуство гостију и званица, уз учешће више фолклорних ансамбала, певачких група и гуслара. Лепо и импресивно, пре свега храбро и одважно, приступити организацији таквог догађаја у овако тешким временима.

И у самој јубиларној години концентрисала се сва симболика „Слоиног” трајања.

Одважно и креативно, и у најтежим временима. Пре свега снагом и ентузијазмом младих чланова друштва, али вођених искусном руком актуелног руководства. Зато „Слога” већ сада корача у сусрет новом времену, када ће ограничења са којима се боримо бити уклоњена и надвладана, када ће лепота игре и дружења опет бити неспутана оковима затварања у себе, социјалне и физичке дистанце.

Већ сада су нам очи упрте у нове концерте, турнире, дружења, путовања са жељом да ниједан од будућих јубилеја које ћемо, сигурни смо, дочекати, не буде ограничаван, већ да једини међаш буде воља, жеља, снага и креативност чланова нашег друштва.

Аутор: Сениша Живковић,
секретар СКД „СЛОГА“

Женска певачка група СКД „Слоја” Нова Горица

Разиграна срца 2020

Свечани концерт „Разиграна срца” поводом 25 година Српског културног друштва „Слога”

Свима нам је познато у каквим условима функционишу скоро све државе света због проглашене пандемије вирусне болести ЦОВИД-19. Сведоци смо колико је то проблема проузроковало у Словенији, као и у нашој матици Србији. Нажалост, уз туризам и угоститељство, чини нам се да је најтеже погођена грана људске делатности управо култура у свим видовима њеног манифестовања и организовања. Јер значајан део културних делатности усмерен је ка скупном догађању, ка публици у што већем броју, у што већој интеракцији са извођачима. Другачије речено, шта нам нуди позоришна представа, концерт, филм, ако их посматрамо и доживљавамо у самоћи, затворени у свом дому, упућени да са другима контактирамо преко електронских помагала. Сложићемо се да је у таквим условима то само сурогат правог сценског доживљаја.

Српско културно друштво „Слога” има ту срећу да постоји и непрекидно делује већ 25 година са запаженим резултатима у својој локалној средини, али и знатно шире, на нивоу државе Словеније и српске дијаспоре у целини.

Нажалост, „Слога” је имала и ту несрећу да свој велики, сребрни јубилеј, обележава управо у условима повремено скоро потпуно изолације и обуставе свих културних и забавних догађања у Републици Словенији. Но, у несрећи понекад може бити и помало среће, па се, ето, десило да све актуелне забране које нас прате скоро од почетка године, повремено буду ублажаване или укидане, на краће или дуже време.

Гордана Тривуновић

Захваљујући изузетном ангажовању руководства „Слоге” благовремено је резервисан термин за свечани концерт у Културном дому Нова Горица, за 10. 10. 2020. године, предусретљивошћу руководства општине Нова Горица, „Слога” је за 9. 10. 2020. добила на располагање свечану салу у општинској згради ради одржавања свечане академије. Припремљен је разноврстан програм за оба догађаја, са пуно позваних уважених званица и гостију из општина Нова Горица и Шемпетер, као и амбасада Србије и Босне и Херцеговине, те Јавног фонда републике Словеније за културне делатности. За одржавање концерта као јавног догађаја придобијена је и сагласност Националног ин-

ститута за јавно здравље Словеније, уз врло строге услове које је требало испунити.

Но, у нестабилним временима околности се понекад преко ноћи промене. Због поновног налета вируса Цовид-19 дан пре одржавања свечане академије, Влада Словеније је смањила максимално дозвољен број људи на окупљањима која се не сматрају јавним, са 50 на 10. Тиме је обесмишљено одржавање свечане академије, јер је планирани број званица и наступајућих далеко превазилазио 10 особа. Вишемесечни труд организатора пао је у воду за само један дан.

Но руководство „Слоге” показало се и овог пута достојним свог задатка, не предајући се и не одустајући ни у тако сложеној ситуацији. Део програма свечане академије је придружен програму концерта, а неки делови свечаног концерта су остављени за боља времена, како би се целокупан садржај уклопио у договорен временски оквир. Сви планирани гости академије су позвани да се придруже публици на концерту и – прослава је могла да почне.

Програм је започео наступом певачке групе фолклорне секције „Слоге”, која је отпевала песму о херојима са Кошара. Затим су присутни одгледали пригодан филм о настанку и развоју „Слоге”.

Потом је водитељка Гордана Тривуновић најавила наредни садржај приредбе и позвала представника Савеза српских друштва Словеније да се обрати присутнима. Реч је добио Душан Јовановић, потпредседник Савеза који је друштву „Слога” честитао на

Дечја група СКД „Слога” Нова Горица

великом јубилеју, нагласивши да је после 25 година постојања друштво још увек младо, али са довољно знања и искуства да у будућности може наставити са успесима, па и остваривати још боље резултате. Посебно је истакао и похвалио добру сарадњу друштва са Савезом као и са локалном заједницом и другим институцијама.

Испред градске општине Нова Горица концерту је присуствовао и присутне поздравио заменик градоначелника Симон Росич који је истакао значај постојања српског културног друштва у мулти-културном амбијенту Нове Горице. Уз честитке слављенику размењени су и пригодни поклони и захвалнице за дугогодишњу успешну сарадњу.

Уметнички део програма настављен је наступом певачких и фолклорних група. Најпре су наступили малишани фолклорне секције „Слоге” који су извели игре из Лесковачког краја. Потом и гости из Храстника, чланови СКД „Сава” чија је ветеранска група најпре извела сплет традиционалних песама из Посавине, а затим и игре из Београдске Посавине.

Традиционални гости из македонског друштва „Охридски бисери” из Нове Горице извели су познату македонску игру „Копачија”.

Потом се, у слављеничком духу, приступило подели признања заслужним члановима „Слоге” као и појединцима и институцијама који су помагали и доприносили успешном деловању друштва.

Присутнима се обратио председник друштва, Илија Јанковић, следећим речима:

Поштовани чланови уважени гости,

Српско културно друштво „Слога” је основано 22. 10. 1995. у Новој Горици.

Претходница данашњег друштва је Хуманитарно друштво које је скупљало и слало хуманитарну помоћ у ратом захваћена

Илија Јанковић и Биљана Савић

подручја наше отаџбине. Завршетак сукоба донео је и другачије приоритете и размисљања и усмерио нас је ка другачијим активностима.

Од самога оснивања трудимо се не само да очувамо своју културу, своје писмо и своју традицију, већ и да све то представимо и прикажемо припадницима других етничких група. Наравно да је Српско културно друштво „Слога”, део простора у којем живи и ради, зато се труди да развија узајамно поштовање, сарадњу и разумевање пре свега, са матичним, већинским словеначким народом.

Нашим програмима по правилу присуствују припадници словеначке, македонске, италијанске етничке заједнице што нас изузетно радује, и охрабрује у уверењу да смо наше обичаје показали широј јавности.

Знајући какав је значај очувања српске традиције у окружењу где живимо, а нарочито колико је важно пренети наше обичаје на младе, у друштву смо одлучили од самог почетка да оснујемо што више разноврсних секција. Тако су основане фолклорна, певачка, певачка изворна, спортска, мотористичка, драмска и литерарна секција. У оквиру

фолклорне секције оформљене су три групе прилагођене узрасту, искуству, кондицији и знању чланова. То су; најмлађа – дечја група, прва екипа, односно извођачки ансамбл и ветеранска фолклорна група.

Сваке године у септембру после фолклорне манифестације „Разиграна срца” друштво уписује и нове чланове у тзв. нову фолклорну групу где заинтересовани стичу основна знања и вештине у игрању традиционалних игара и где могу да осете драж и лепоту које доноси бављење фолклором.

Фолклорна секција је наступала на бројним гостовањима у Словенији и Србији као и широм региона, у Бугарској, Републици Српској, БиХ, а такође и у Италији, Чешкој, Аустрији...

Наступ на Радио телевизији Србије у емисији Жикина шареница пратило је око два милиона гледалаца,

Наши чланови и све секције са великом љубављу представљају своје друштво и српску традицију кроз пажљиво одабран и припремљен програм. Фолклорна секција од свога настанка 1999. године постиже изврсне резултате и жање само успехе.

Први уметнички руководилац фолклорне секције био је Миле Торђевић који је са успехом предводио секцију до 2008. године.

Од 2008. године за уметничког руководиоца је ангажован Милана Гламочанин и та одлука се показала као дугорочно успешна јер је Гламочанин својим начином рада показао да је могуће са нашом фолклорном секцијом постићи завидне, вансеријске резултате.

Српско културно друштво „Слога” је тада успело да се по први пута квалификује на 17. европску смотре српског фолклора дијаспоре и Срба у региону.

Смотра је одржана 2012. године у Чачку а наша фолклорна секција је добро и успешно преставила своје друштво. Од тада наша фолклорна секција се стално такмичи на

СКД „Сава” Храстник

европској смотри српске дијаспоре, а 2014. у Бањој Луци, је освојила сребрну медаљу.

Од 2016. године СКД „Слога” је много бриге и труда посветило едукацији властитих кадрова за рад и тренинге наших секција.

Данас наша фолклорна секција располаже са осам комплета великих ношњи, неколико комплета за млађе секције, тако да секција има услове да припреми и изведе осам различитих кореографија.

Посебно желим да истакнем успешно организовану допунску школу на српском језику. Српско културно друштво „Слога” је у децембру 2010. године започело са реализацијом „Школе српског језика и културе”. Школа је отворена на иницијативу друштва „Слога” и појединих њених чланова.

Исте године је одржан свечани школски час у Основној школи „Милојке Штрукељ” у Новој Горици. На отварању школе присуствовали су чланови Амбасаде Републике Србије у Љубљани на челу са амбасадором Предрагом Филиповим. Присутан је био и градоначелник Нове Горице Матеј Арчон, а преко видео линка нам се придружила и Александра Станковић из Швајцарске, координатор за рад српских школа у дијаспори.

Рад школе је био конципиран по наставном плану и програму којег је прописало Министарство просвете Републике Србије (Посебан програм основног образовања и васпитања у иностранству).

Знајући да Српско културно друштво „Слога” ове године прославља своју двадесет пету годишњицу била би велика неправда не споменути један већи број људи који су на својим плећима изнели велики терет рада нашега друштва.

То су, пре свега, сви чланови Извршног одбора у свим мандатима од 1995. па до данашњег дана. Наравно, ако бих покушао да

МКД „Охридски бисери” Нова Горица

поименице поменем све досадашње чланове Извршног одбора, требало би ми далеко више времена.

У протеклих 25 година рада Слоге, функције председника друштва су обављали Илија Јанковић, Стојимир Ковачевић, Јово Куцаловић, Цвијетин Николић и Мићо Јахимовић и желим да им се искрено захвалим за њихов велики допринос у развоју друштва.

Осим председника и Извршног одбора који чини 11 чланова, такође два важна органа друштва су Надзорни одбор и Суд части. Поред ових наведених органа ми имамо још неколико одбора који воде бригу о раду секција друштва.

Свакако најважније одлуке друштво доноси на скупштини друштва која се редовно, једном годишње одржава у првом тромесечју.

Српско културно друштво „Слога” сваке године реализује по неколико пројеката, навешћу само оне традиционалне, а то су: „Разиграна срца”, Дечији концерт, „Фолкло-

ра трих дежел”, Књижевно вече, Мултимедијални пројект „Култура нас зближује”, Фудбалски турнир и још неки други пројекти који су већином финансирани од Јавног фонда за културе делатности Републике Словеније, Јавног фонда за културне делатности Републике Словеније испостава Нова Горица, Министарство спољних послова – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, наших дугогодишњих спонзора (GINEX d. d. Нова Горица, Жлебови Грич, МА-НО, Delavska hranilnica Нова Горица, многобројних наших чланова и других симпатизера друштва.

Велику захвалност дугујемо и господину Драгиши Лазаревићу, нашем дугогодишњем донатору.

Такође сваке године организујемо и неку хуманитарну акцију а 2014. године је наше друштво послало неколико камиона робе у крајеве који су били поплављени у Србији и Републици Српској.

Тако успешан рад друштва су препознали и на Министарству културе Републике Словеније, и доделили нам „статус друштва које делује у јавном интересу на подручју културе”.

Друштво је члан Савеза српских друштвава Словеније, кровне организације српског корпуса у Републици Словенији и желим да истакнем да је СКД „Слога” веома много допринела развоју нашег Савеза.

Српско културно друштво „Слога” има изузетно добру сарадњу и са институцијама у нашим матицама.

Посебно истичем добру сарадњу са Градском општином Нова Горица и Општином Шемпетер-Вртојба то јест са локалним властима у тим општинама које имају много разумевања за рад СКД „Слога”.

Из личног искустава могу да кажем, да већина наших пројеката наилази на разумевање у нашој општини. Такође велики значај

СКЗ „Свети Сава” Валдањо

има и наше чланство у Савезу културних друштава Нова Горица, јер уз њихову помоћ и помоћ Градске општине имамо бесплатан простор за тренинг наших фолклорних секција. Морам да истакнем да је СКД „Слога” једино српско друштво у Словенији које има своје властите просторије, те просторије користимо за одржавање састанака Извршног и других одбора.

На самом крају мога излагања, желим да истакнем протеклих 25 година представљају за мене изузетно леп период који сам провео на челу СКД „Слога” и као председник Савеза српских друштава Словеније. Упознао сам велики број добрих и позитивних људи, доста њих се доказало као истински пријатељ српског народа. Зато желим још једном да се захвалим свима који су веровали, помагали и подржавали да истрајемо на једном тако захтевном путу, пуном изазова, али и небројених радости и задовољства.

-Драги моји пријатељи уважени гости, ако би ви данас посетили наше просторије у Солкану, (онда би видели много пехара, захвалница, ношњи и вероватно би имали другачију слику рада друштва у протеклих 25 година од мога излагања али време ми није дозволило да идем у све детаље, многобројне непреспаване ноћи, огромно зноја, многобројни састанци, чудесне забаве, многобројна путовања итд.)

-Желим „Слоги” успешан рад и у следећих 25 година а свим пријатељима „Слоге” много здравља и весеља.

Велико вам хвала и живела наша „Слога”!

У наставку програма, својом оригиналном презентацијом традиционалне српске здравце наступили су гости из Италије, гусларско певачка група Српске културне заједнице „Свети Сава” из Валдања, који су извели и неколико гусларских нумера.

СКУД „Видовдан” Љубљана

Потом су у уметничком програму наступили драги гости из Љубљане, Српско културно уметничко друштво „Видовдан” које је представљала фолклорна секција изводећи изванредну кореографију влашких игара из Кобишнице.

Програм је завршен спектакуларним наступом извођачког ансамбла фолклорне секције „Слоге” који је извео живописну кореографију српских игара из Кумановског поља.

На крају, остало је још мало времена да се и најзаслужнијима и најистрајнијима у фолклорној секцији поделе признања.

Уместо закључка треба нагласити да је овогодишња манифестација, а то важи и за укупну делатност друштва, организована уз финансијску помоћ и потпору Јавног фонда Републике Словеније за културне делатности, Министарства спољних послова Републике Србије – Управе за сарадњу с дијас-

пором и Србима у региону, Градске општине Нова Горица, Општине Шемпетер-Вртојба, Јавног фонда Републике Словеније за културне делатности – Подручна испостава Нова Горица, Савеза културних друштава Нова Горица, приватних спонзора и донатора.

На крају, ове године посебно признање заслужује и руководство „Слоге”, а посебно председник друштва, који су се одлучили да у тешким и скоро немогућим условима, на квалитетан и безбедан начин за публику и учеснике, организују овакву манифестацију. Управо је чињеница да је све протекло у најбољем реду и без било каквих последица по здравље присутних, доказ да је такав корак, колико год ризичан, био исправан, а да је организација догађаја изведена на врхунском нивоу.

Текст: Сениша Живковић
Фото: Душан Јовановић

Извођачки ансамбл СКД „Слога” Нова Горица

Разговор с пријатељем

Монодрама „Разговор с пријатељем” изведена у склопу пикника и у сасвим друкчијим околностима и условима

У организацији Српског културно просветног друштва „Свети Сава” Крањ и уз финансијску подршку Јавног фонда Републике Словеније за културне дјелатности је 12. септембра 2020. на пикник простору „Код Славице” на Полици код Накла. Изведена монодрама „Разговор с пријатељем”. Због пандемије коронавируса и поштовања мјера у вези са тим, представа је изведена у друкчијим условима него што то обично бива, на отвореном, и на импровизованој позорници, уз присуство мањег броја гледалаца него обичном, али то ипак није сметало да све протекне веома интересантно и на друкчији начин. Педесетак гледалаца, толико је иначе било дозвољено, уживало је у монодрами коју је успјешно припремио и извео Душан Јовановић.

Српска литерарна сцена поноси се с бројним писцима изузетне даровитости, али само су ријетки они чије се стваралаштво дотакне читаоца тако као што је Мехмед Меша Селимовић, – топлота и непосредност његових јунака и чистоћа осјећања која излазе из тих дјела, изречена с препростошћу, коју може достићи само мајстор, да дотакне у душу и заувјек остане тамо. „Дервиш и смрт”, „Тврђава”, „Круг”, „Тишине” и „Острво” су прави бисери тог великана.

Представа коју је извео Душан Јовановић, који је уједно и адаптирао и режирао овај драмски комад, урађена је у два дијела. У првом дијелу била је монодрама на одломке из романа „Дервиш и смрт” Меше Сели-

Душан Јовановић

лимовића, а у другом дијелу монодрама на причу „Разговор с пријатељем” из романа „Острво“ Меше Селимовића. „Како живим? Добро. Задовољан сам, да сам проживио вијек, а да нисам никоме нашкодио. Оно што је мени штете нанесено давно сам заборавио. Губитак је лакше поднијети него кајање..... Судбина ме је поставила на ову стазу, за другу не знам, и корачаћу по њој док у мени има снаге... Овдје сам угледао небески бескрај и пучину на којој ми се око одмара, и ово не бих замијенио ни за један крај на свијету. Љепших можда има, дражих

нигдје. Тај крај, то сам ја, то је мој живот и моја љубав.” Тако почиње „Разговор с пријатељем”.

Након представе настављено је дружење чланова, пријатеља и симпатизера друштва на пикнику који је такође уприличен у другим условима и околностима а члановима и пријатељима друштва придружили су се прво Игор Велов, вијећник у градској скупштини Крања и члан Државног савета Републике Словеније, а затим и Матјаж Раковец, градоначелник Крања.

Заједнички снимак са градоначелником Крања

Велење се представља

Градска општина Велење, у сарадњи са Спортским савезом Велења, на Титовом тргу у Велењу сваке године организује приредбу „Велење се представља“, (Velenje se predstavi) која се традиционално припрема за општински празник. Ту се представе сва културна и спортска друштва и едукативне установе које активно раде у општини Велење. Ове године, 19. септембра, учествовало је нешто мање организација/друштава. Разлог је корона вирус – ковид 19.

На позив Градске општине Велење одазвали смо се и ми, Српско друштво „Др Младен Стојановић“ из Велења. Наше друштво такву прилику не пропушта због грађана који нас подупиру и увијек дођу да нас поздраве кад смо присутни на догађају. Наш циљ је био показати наше активности у друштву и тако промовисати друштво и пробудити наш народ да не заборави да постоји.

Радили смо промоцију српског туризма, змијањског веза, Новина српских „Мостови“, гласила Савеза српских друштава Словеније, српске ношње. Одзив је био добар ако узмемо у обзир да је био ограничен број гостију. На тој приредби било је око 500-700

Штанг СД „Др Младен Стојановић“ Велење

људи. Добили смо позиве на сарадњу са Гобарским друштвом Мараух из Велења, јер знају да имамо планинарску секцију и да нас упознају са гљивама и како да се до гљива односимо у природи. Посетио нас и Петер Дермол, градоначелник Велења, са којим

смо попричали на тему проблема наше заједнице и активног рада друштва. Изостао је једино наш наступ којег су очекивали сви они који нас прате.

Текст: Јово Јауз
Фото: Зоран Јауз

Велење се представља - СД „Др Младен Стојановић“

„Читамо заједно – Beremo skupaј”

Литерарно драмско вече

У мјесецу општинског празника у Велењу одвијали се многи културни догађаји. Један од њих је и „Читамо заједно”

Поводом седмице свеживотног учења, велењски музејски радници припремили су 2. октобра 2020 посебно вече под називом „Читамо заједно” (Beremo skupaј) посвећено читаоцима различитих етничких група који живе у Велењу.

У оквиру приредбе гледаоци су имали прилику да чују народне приче на матерњем језику свих присутних који су судјеловали у извођењу. Српско друштво „Др Младен Стојановић” из Велења припремило је игру „Медведова женидба” аутора Десанке Максимовић.

Српско друштво „Др Младен Стојановић” из Велења већ дужи низ година успјешно сарађује са Музејом-Велење.

Сарадња код пројекта почела је на позив Алме Јаворник из Музеја Велење. Са којом смо одрадили већ неколико успјешних пројеката. Добар однос и добра сарадња потврдила се и овај пут

Пројекат је био замишљен као литерарни пројекат, гдје се читају приче, али на предлог Српског друштва „Др Младен Стојановић” из Велења, предложен је премијерни наступ драмске секције велењској публици. Назив игре за дјецу је „Медведова женидба” аутора Десанка Максимовић. Пројекат драмске секције је дио већег пројекта који

се изводи од почетка године у Велењу по називом „Младенови дани”. Идеја друштва је предложена Мојци Жеварт, директорици

Музеја Велење. Предлог је на њено одобравање прихваћен.

Представа је одиграна у мјешовитом језику, српско-словеначком што је одушевило присутне госте. После завршетка добило смо похвалу организатора и позив на сарадњу код других пројеката.

Аранжман и сценографију припремила је Данијела Митровић

Гласове ликовима из приче посудили:
- Данијела Митровић,
- Алекса Радовановић,
- Параскева Јауз.

У пројекту су учествовали организације и друштва из Велења: Музеј Велење, Српско друштво „Др Младен Стојановић”, Културно друштво „Међимурје”, БМКД, АКД „Лирија”.

Текст: Јово Јауз
Фото: Зоран Јауз

Beremo skupaј

NMSB.PISMEN.SI

Nacionalni
meseц
skupneга
branja

8. 9. – 11. 10. 2020

ILUSTRACIJA Marjan Mancek, Javna agencija za knjigo RS, projekt Radi beremo

Учесници у програму

Фолклор у доба короне

СКУД Видовдан упркос епидемији негује српску културу и традицију

Када се у фебруару вирус појавио међу нама, дочекали смо га неспремни. Одједном је друштвени живот стао и у тим тренуцима нисмо знали како наставити даље. Међутим, како је време текло, људи су постајали све маштовитији и снажљивији, а све са циљем да се прилагоде тој „новој реалности” која их је задесила. Чланови СКУД „Видовдан”, такође, нису чекали прекрштених руку. У временском периоду, када су на снагу ступиле мере ограничења кретања и окупљања, „Видовданци” су нашли начине како, и поред новонасталих околности, остати повезани и не одрећи се онога што сви највише волимо – фолклора. Учествовали су (на неким још увек учествују) на неколико пројеката, који су се одвијали преко интернета те су на тај начин успели да сачувају контакт са нашом културом и традицијом.

Први пројекат који је био реализован на даљину носио је назив „Снагом српске традиције, заједно!”. Пројекат је ујединио 195 фолклораша из 17 држава, који су, распршени широм света, заједно отпевали и одсвирали традиционалну песму „Ово је Србија”. Видео снимак се на друштвеним мрежама проширио великом брзином и тренутно има више од двеста педесет хиљада прегледа. Међу учесницима на пројекту биле су чланице наше певачке групе као и првог фолклорног ансамбла.

Фестивал Луја 2020 - ишанг СКУД „Видовдан” Љубљана

Подстакнути идејом старијих другара, чланови нашег омладинског ансамбла су, заједно са својим уметничким вођама, креирали видео снимак „Народне игре из Брусника”. Деведнаест чланова омладинског ансамбла је истовремено, свако у својој кући, заиграло. Своје снимке су затим послали вођама групе, који су снимке монтирали у видео колаж. Одзиви родитеља, као и свих осталих који су новонастали видео снимак погледали, били

су изузетно позитивни. Сличне колаже видео снимака ансамбл планира објављивати и у наредном временском периоду.

Пројекат који још увек траје, а на којем учествује и СКУД „Видовдан”, је квиз „Фолклор on-line”. Квиз који организује Фолклор магазин из Београда, представља такмичење 64 српска друштва из Европе у знању фолклорних елемената, назива игара и песама,

СКУД „Видовдан” Љубљана - Пројекат Снагом српске традиције - заједно

делова народне ношње, традиционалних музичких инструмената. Друштва су распо- ређена у 16 група. Победници сваке групе ће, након међусобних дуела, напредовати у такозвану нокаут фазу такмичења. Чланови првог фолклорног ансамбла нашег друштва се такмиче у групи Д заједно са члановима АДЗНМ „Гусле” из Кикинде (Србија), КУД „Никола Тесла” из Луцерна (Швајцарска) и КУД „Слога” из Цириха (Швајцарска). Квиз се, осим на друштвеним мрежама, недељно емитује и на Телевизији српске дијаспоре (ТСД).

Поред поменутих пројеката друштво за своје чланове организује бројна интернет окупљања и видео конференције на којима се обрађују различите теме повезане са нашем културом ин традицијом. А свакако, вредно помена је и представљање нашег друштва на Фестивалу невладиних органи- зација „ЛУПА 2020” у Љубљани, где смо са нашим радом упознали све заинтересоване пролазнике, као и наступ извођачког фолк-

СКУД „Видовдан” - Квиз Фолклор-on line

Квиз Фолклор-on line - предсј. грушиња

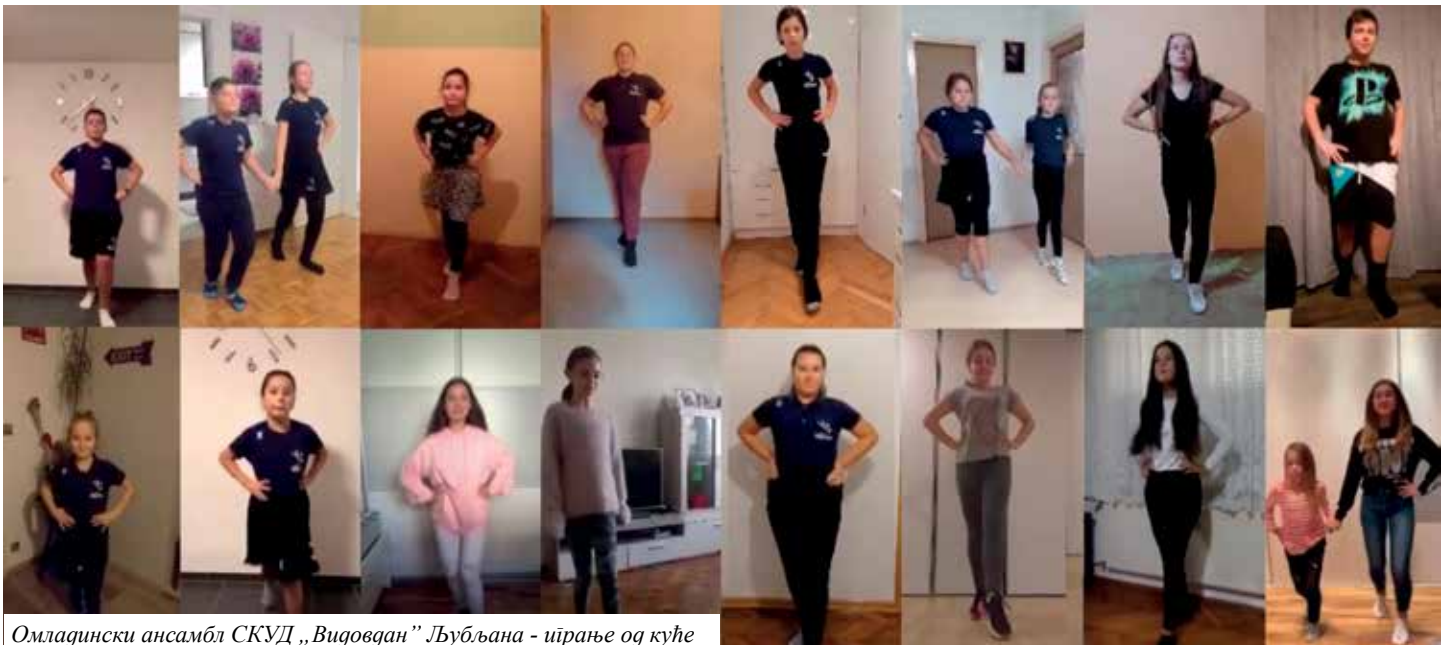
СКУД „Видовдан” Љубљана - видео сусрећ извођачкој ансамбла

лорног ансамбла на 17. Разиграним срцима код наших пријатеља из СКД „Слога” Нова Горица.

Иако се на, како неки воле рећи, „нову нор- малност” полако већ привикавамо, свима у друштву недостају пробе фолклора у двора- ни, дружења, наступи, путовања и турнеје.

Са нестрпљењем очекујемо, да се ситуација у свету смири, како бисмо следеће године своје активности могли упражњавати у оби- му и облику, на који смо навикли.

Текст: Данијел Серчић
Фото: ФБ страница друштва

Омладински ансамбл СКУД „Видовдан” Љубљана - ирање од куће

Пикник и планинарење

Српско културно просветно друштво „Свети Сава” Крањ активно и у вријеме мјера предузетих због епидемије коронавируса

Да би остали у континуитету и доброј физичкој и духовној кондицији организовали су 30. маја 2020. традиционални пикник за чланове друштва, симпатизере и пријатеље, и то на већ устаљеној локацији, Код Славице на Полици код Накла.

Треба навести да у то вријеме још нису биле строге епидемиолошке мјере, тако да је био присутан приличан број чланова друштва, а придружили су им се и пријатељи из СКД „Петар Кочић” Крањ. Поред дружења уз јела из роштиља, било је и обавезно такмичење у одбојци, тако се одржавала и физичка кондиција.

А управо одржавање добре физичке кондиције, потребне за рад фолклорне секције, настављено је са планинарењем на разна одредишта по Словенији. Тако је први такав излет, односно планинарење, био 18. јула на планину Превале, високу 1311 метара.

Друга прилика за стицање и одржавање снаге била је 25. јула када је група планинара из друштва била на Великој планини, на висини од 1666 м. Планинарење је настављено 1. августа и то на Соришкој планини, високој 1306 м.

Блејош

Упорни планинари 8. августа посетили су планину Блегош, 1562 м, а 15. августа и планину Ратиговец, на висини 1678 м.

Крај августа, тачније 29. август, био је резервисан за успон на Лубник изнад Шкофје Локе, и то на висини од 1025 метара, а 5.

септембра излет и планинарење на Строжич, који мјери у висину 2132 м. Планинарење и излети настављени су и септембра и октобра, у мањим групама, уз поштовање свих епидемиолошких мјера.

Текст: Душан Јовановић
Фото: Планинари СКПД „Свети Сава”

Пикник

Лубник

Планина Превале

Рајшишовец

Соршика џланина

Сјројжич

Велика џланина

Пикиник и монограма

Етно фестивал Храстник

Нашу традиционалну манифестацију Етно фестивал Храстник, коју одржавамо сваке године, по други пут смо заради епидемије одгодили. Прво у јуну, па онда у октобру, нажалост само два дана пред извођење. Иако смо имали дозволу Националног института за здравље Републике Словеније, манифестацију смо морали отказати, односно одгодити за неко друго вријеме.

KARANTIN

Postoje pravila razna
zbog ponašanja ružnog,
al' ponekad stigne kazna
ni krivog, ni dužnog.

Bez imalo stida
država mene stavi
između četiri zida
i paragrafom zabravi.

Čamiću deset dana –
ni društva, ni ptica poj!
al' je melem preko ranâ:
obrao sam voćnjak svoj.

Marinko Jagodić Maki

Женска њевачка група СКД „Сава” Храстник

Друштво је за припрему уложило огромно труда, рада, финансијских средстава и поново смо на почетку. Држава цијеле године и није друштвима дала смјернице, било какву помоћ, како да се настала ситуација превазиђе, једноставно је не занимају друштва и остали невладини сектор, сем да је својим актима препријечила било какав рад. Заиста је много ограничења, да ће за многа друштва бити нови почетак или тог почетка – нажалост неће ни бити.

У нашем друштву се надамо да ћемо до краја године, или у првом могућем термину,

одржати фестивал и наставити нашу лијепу традицију, показати да смо још витални, да нас епидемија није поколебала, те наставити наш рад.

Сви се надамо да ће се ово брзо завршити, да ћемо остати здрави и кренути у нове побједе. Наша захвалност иде и свим друштвима која су потврдила свој долазак у Храстник, нека их срећа прати. Очекујемо да се ускоро дружимо у Храстнику у још већем броју.

Цвијетин Нешковић

Етно фестивал Храстник 2019

Свјетла у тами

Промоција књига изазива радозналост код читалаца, као што је и радозналост узрок да писац почне са својом причом, са својим романом, приповјетком, пјесмом... Тако су били присутни радозналост и очекивање и на промоцији новог дјела, новог романа Остоје Шобота, овога пута роман са потпуно друкчијом тематиком и временом у коме се збива радња романа.

Овај лијеп и значајан догађај како за аутора, исто тако и за Српско културно друштво „Петар Кочић” Крањ, које је и суорганизатор промоције, одржан је 20. септембра 2020. у дворани Инекс у Крању уз присуство око педесетак љубитеља писане ријечи. С обзиром на епидемију ковид-19 поштоване су све мјере надлежних органа које су важиле у то вријеме и односиле су се на одржавање оваквих и сличних догађаја.

Програм представљања романа „Свјетло у тами” почео је уводом водитељке програма Снежане Максимовић која је пожељела добродошлицу и захвалила се присутнима што су и у ово вријеме пандемије и зло и лудо вријеме због тога, ипак дошли на ово дружење са творцем још једног књижевног дјела Срба на овим просторима. Водитељка је истакла задовољство што ће бити модератор на овој промоцији и напоменула да је ово други роман Остоје Шобота, а први је као што је већ познато роман који носи назив „Паклени плес подивљалог анђела”. У наставку програма Снежана Максимовић је рекла: „У данашње време, велики је подухват написати књигу. Нимало једноставно, јер се најалост нема разумевања за културу. Писана реч данас мало коме значи, мало ко генерално и чита књиге, али Богу хвала, ипак неколико нас, који ипак чувамо своју српску традицију кроз језик и писмо оп-

стајемо и негујемо наше национално благо. Један од таквих је човек о коме вечерас говоримо. Својим писањем дао је велики допринос културном стваралаштву и очувању националног идентитета Срба у Словенији. Учествовао је на разним наступима сусрета књижевника у Словенији као и у другим земљама. Поред тога Остоја је и члан фолклорне као и певачке групе СКД „Петар Кочић”. Након тога модераторка Снежана Максимовић позвала је Душана Јовановића да каже неколико ријечи о стваралаштву Остоје Шобота и његовом најновијем дјелу, роману „Свјетла у тами”.

У свом излагању о роману „Свјетла у тами” Душан Јовановић је рекао следеће: „Остоја Шобот је до сада написао много тога, много штошта, да наведем роман „Паклени плес подивљалог анђела” што је његов роман првенац, а који је на мене лично оставио дубок утисак, и често кад размишљам о истини сјетим се овог романа у коме се води сократовски дијалог око правде и истине, а на руском језику правда преведено на српски значи истина. Поред романа Остоја је објавио неколико чланака у Новинама српским „Мостови” у којима се дотиче друштвених и историјских збивања везаних прије свега на српски народ. Учествујући у књижевним вечерима и другим културним приредбама често је наступао представљајући своје текстове везане за културу, језик, историју, кратко речено на српски народ. Његов велики допринос српској култури је и учешће у драмским представама као и монодрамама, а исто тако и рецитацијама. Роман „Свјетло у тами” је нешто ново што ће освјетити како рад друштва тако и дати допринос целокупној српској култури а посебно култури града Крања и културној дјелатности друштва „Петар Кочић”.

Овај други роман Остоје Шобота, иако се много разликује од оног претходног који носи назив „Паклени плес подивљалог анђела”, ипак има неке заједничке црте, а то је наставак „трагања за истином”, мада сами знамо да је истина ту, једна и једина, само неко неће да је види, а неко и не може, чула су му отупјела и не види више ни сам себе.

Вријеме у овом новом роману растегнуто је у отприлике тридесет година, од краја Другог свјетског рата до средине седамдесетих година прошлог вијека, а просторски догађаји се распостире на неколико локација, почев од Босанске Крајине, до Новог Сада, Београда, а спомиње се и подручје гдје данас живе наши сународници такозвани Лужички Срби, мада они само кажу да су Срби. И из тог простора имамо и двије фамилије, Љутиће, старо велико српско племе и Перуновиће, који добише име по старом српском богу Перуну. На почетку романа аутор се дотиче завичаја, а то је нешто незаобилазно, нешто што је дио нас, и с чиме живимо, ма гдје били. Наравно уз описивање околине слиједи и описивање људи, а они су горштаки „по много чему посебни и својеглави” али ипак људи са духом. Нису склони промјенама, нарочито технолошким, и како рече Иво Андрић у „Травничкој хроници” „травнички Турци би вољели да се ништа не догађа”. Због догађаја из прошлости, због свега што је претрпио, у народу понекад завлада и ксенофобија, мржња, отпор према странцу, као што је то записао Архипалд Раје, али та ксенофобија је из опрезности, а не стварне мржње према странцу. И тако су у становници села о коме се говори у роману постали у почетку сумњичави у човјека који се појавио у њиховом селу, а који постаје главни јунак романа. Било им је чудно да неко нешто записује, јер то осим порезника

Остоја Шобот чита одломак из романа

није нико други радио, само су њега виђали да нешто записује. Јунак, коме не наводим занимање, почиње да посматра село и људе у њему, да биљежи све што га заинтересује и што запази, па онда се упушта у дубоко размишљање о природи и природним појавама покушавајући да нађе везу између стварности и тих појава. Једна од таквих појава је и рођење два дјечака у исто вријеме, исте вечери, када се „одједном у двије куће упалише петролејке“. Ово рођење је на неки начин и претсказање догађаја који слиједу, и који ће бити узроци за нова рођења, јер су везани са овим случајем. У опису села спомињу се и куће „шеперуше“ и зграде око тих кућа амбари, магазе, курузане и колнице и да је све то било „у заокруженим великим двориштима“ а свако двориште било ограђено плотом. Овдје имамо нешто, што није везано само за овај роман. Каже „заокружено двориште“, што значи круг, да је обло, овално, и отуда и ријеч „авлија“ због језичке промјене, а не од Турака, и авлија није турцизам, него чисто српска ријеч, а Латини су ју преузели тако да имамо и аулу.

У управном говору, дијалозима и говору домаћег становништва, аутор говори домаћим језиком, простим говором, али се тај језик не разликује много од књижевног, само донекле у скраћивању ријечи, тако да имамо примјер да једно лице говори књижевним језиком а друго домаћим, локалним говором. Треба знати да су локални говори, а у српском језику их има много, богатство једног народа, а не сиромаштво језика. Данас имамо ситуацију да неки бајни српски језикословци – лингвисти, они из службене науке, тврде да је скоро свака трећа ријеч у српском из неког другог језика, па кад се спомене ова или она ствар, одмах кажу: „то је из енглеског“, или „то је из француског“, ово „из мађарског“, оно „из грчког“ или „латинског“, „ово је турцизам“ и тако даље, па испада да ми и немамо свој језик, а нису читали шта су о српском језику говорили Јо-

жеф Павел Шафарик, Сипријан Робер, Ами Буе, Томазео, па раније Платон, Константин Економу и други, а већина њих, а посебно Шафарик тврде и доказују аргументима да је српски језик мајка свих језика. То је само мали детаљ у вези језика уз напомену да је прости говор и најискренији, јер како рече стручњак за језик Славиша К. Миљковић: „Бог је дао реч ради истине“, а аутор романа каже: „Драги Бог ти је дао чисту душу, па све то изговориш, свак’ одма’ осјети да говориш оно што стварно мислиш“. У роману се спомињу и Словени и њихова писменост, што је везано за Ћирила и Методија, што је још једна подметачина у нашој службеној историографији, јер су Срби имали писменост хиљаде године прије Ћирила и Методија, а њихова заслуга је везана за увођење народног језика у богослужење.

Аутор описује вријеме послје Другог свјетског рата, када је требало све да се обнавља, па тако и породице, остало је много удовица, дјевојке стасале за удају, а момака мало, јер су многи страдали у рату, што је случај у свим српским крајевима. Тако да аутор описује и ту судбину људи, нарочито удовица које остадоше са малом дјецом и великом бригом за вратом. Писац се враћа, преко својих јунака, на давна времена, тако да се старије жене сјећају прича о поријеклу своје фамилије, у овом случају племена Љутића, које сам већ споменуо. Ослањају се на предање, а предање је ништа друго него предавање из руке у руку, односно из уста у уста, и то предање код нас Срба има јако велику улогу. Тако и монаси манастира Крка знају да је у њиховом крају проповиједао и апостол Павле и то предање је остало само код Срба, иако су у то вријеме ту живјели и Грци и Латини. У роману је неколико примјера из српске историје, да споменем само кратак исјечак о аутохтоности, и да су неки доселили из других српских крајева, Далмације, Херцеговине, али да су двије фамилије ту од памтивијека. И то говори о пре-

дању, које чини ми се нигдје није тако јако као код Срба, томе је допринијела и усмена књижевност, која се веома цијенила код неких страних историчара и писаца. У вези аутохтоности аутор говори о расељавању са ових простора, а не о некаквом досељавању из неке недођије.

У вези споменутог рођења аутор каже: „По мом мишљењу, те ноћи се десило нешто тајанствено и несвакидашње. Није због тога што су се те ноћи десила два рођења, већ због начина и услова у којим су се та два рођења догодила“ – закључио је главни јунак романа, а то поново и на један другачији начин доказује како су рођења неких људи веома значајна за цијело човјечанство, о томе нам најбоље говори рођење Исуса Христа. Казујући о животу у селу аутор спомиње и послове који су рађени и међусобном помагању око пољопривредних послова, а да напоменем да су у давна времена Срби живјели у задругама, и то је вријеме прије нове ере, па и касније, и сви су радили, зато није било сиромаштва и народ је добро живио, што је опет био разлог да буду нападани од оних који су научили на пљачку и отимачину.

Како је речено радња романа почиње послје Другог свјетског рата и надовезује се на све оне историјске и политичке догађаје који су слиједили. Спомињући живот Срба на селу, мада не само на селу, не може се мимо славе, и то је нешто што је поред језика скоро најјаче код српске аутентичности. Слава је нешто што траје хиљадама година, још од Лепенског вира и каменог доба, па преко примања хришћанства до данашњих дана.

Роман је испреплетан догађајима, писац иде једносмјерно, само се на мјестима зауставља и спомиње неке прошле догађаје да се надовеже на причу која тече и која има свој ток и смисао. Понекад ми се учинило, читајући књигу, као да је аутор имао све догађаје и личности у рукама, па све то набацао на ка-

Љубишељи писане српске ријечи

мару, а онда радио минијатуре и шаре, из сваког детаља извлачио финоћу, као неки азијски савремени сликари који из лавора бацају разне боје на платно а онда из тога стварају величанствене слике. Тако и Остоја из својих догађаја и ликова ствара једну упечатљиву слику с примјесама осјећања, љубави према завичају, породици, народу, језику, љубави између мушкарца и жене, љубавним односима с примјесама еротике и свеколиког надахнућа. Код главног јунака, на његову срећу, остварује се оно: „љубав на први поглед”, а то се наставља и код његови најближих, да не откривам код кога.

Радоман Крговић: Пјесма о роману

Остоја пише романе своје
и своје мисли у њима слаже,
језиком, народним, служи се вјешто
читаоцу је јасно, шта жели да каже.

Народ му тема, народ српски
његово страдање за правду и Бога,
љубав неизмјерну Остоја каже
до свога народа, народа српскога.

Крајишко село у ком је рођен
понио Остоја у својој души,
стара му кућа од двора љепша
и о њој пише, не да да се сруши.

Неће Остоја по свијету да тражи
поштене људе, лијепе жене,
он се само младости сјети
и у своје село, у мислима крене.

Тамо су њему најбољи људи
дјевојке Виле, лијепе жене,
у руке узима перо и папир
и као Ненад по селу крене.

Љубав га води у младост своју
људи, обичаји, село га мами,
узима перо и поче да пише
и наста рома Свјетло у тами.

Промоција романа „Свјетло у тами”, аутор
Остоја Шобот
*Ненад је главни лик романа.

Прича прожета дешавањима која су се први пут неке десила, а која су оставила трага у њиховом животу, прича прошарана темама из историје у жељи да спознамо ко смо, шта смо и одакле смо, али ово је прије свега прича о љубави, и то оној истинској љубави, не само између мушкарца и жене, него прича о човјечанској љубави. Због свега наведенога препоручујем овај роман свима вама, јер ћете бити не само задовољни, него мислим да ће ваше надахнуће бити подстрек за стварање још неких књижевних дјела за које вјерујем Остоја има снаге и воље.”

Снежана Максимовић је позвала Остоју Шобота да он представи роман и каже нешто о свом новом остварењу.

Крстиан Шућур, Остоја Шобот и Снежана Максимовић

Остоја Шобот је у свом обраћању навео вријеме у којем живимо и успоредио га временом у коме се одвија радња романа. Истакао је разлику у животу села у града у ондашњим приликама. Навео је како се водила „усмена књижевност” и споменуо разговор двојице људи из свог дјела гдје један говори без прекидања од стране другог, без упадања у ријеч, и тек кад један заврши свој говор онда други преузима ријеч. Аутор је прочитао неколико дијелова, одломака из свог романа а Снежана Максимовић је и сама рекла неколико ријечи о овом остварењу: „Када узмемо књигу у руке, прво нам падне у очи њен изглед, многимима је то веома важно, јер их онда привуче и унутрашњост књиге. Сliku која је на корицама урадио је Перо Стојановић. Читајући овај роман који је писан једноставним народским језиком, разумљив сваком читаоцу, створиле су се слике пред очима, приказала се је лепота тог дивног села које нам помало свима недостаје. Рекло би се да припадам другом делу романа и урбанијој, градској средини. Истина, нисам рођена у то неко ваше време, али ми је итекао позната та родољубивост о којој писац пише, духовност нашег народа, као и многи историјски догађаји.”

Прочитавши један одломак из романа модераторка је позвала Крстана Шућура, председника СКД „Петар Кочић” да се обрати аутору романа и присутнима на овој промоцији. Крстан Шућур је поздравно све присутне чланове друштва, као и госте и рекао неколико ријечи о значају романа, нагласивши да је Остоја Шобот оставио много занимљивих рукописа на „путу до истине и правде”. И овај роман је велики допринос култури Срба у Словенији – наставио је Крстан Шућур и споменуо рад секције књижевника у којој је преко двадесет чланова, а осврнуо се и на рецензију Ранка Павловића, књижевника из Бање Луке, који је много помогао око припреме и изласка из штампе овог романа, а у својој рецензији Ранко Павловић је нагласио: „Ако би се тражила основна карактеристика романа „Свјетла у тами” Остоје Шобота, онда би то, без икакве сумње, била љубав. Свепрожимајућа љубав

између жене и мушкарца, родитеља и дјецe, пријатеља, затим љубав према селу, природи, традицији, отаџбини. Осим љубављу, ово дјело обилује примјерима поштења и поштивања свега што то заслужује. Оно на посредан начин позива на међусобно разумијевање, како у породици, тако и у друштву.” На другом мјесту Ранко Павловић каже: „Остоја Шобот показује велики смисао за детаљ. До танчина описује сваку појаву, догађај, актера радње, али читаоцу се може учинити да можда покатакд и претјерује у детаљисању, не водећи рачуна да то може и успорити радњу.”

Након обраћања Крстана Шућура модераторка је позвала присутне да постављају питања аутору романа. Прво питање (Лазо) односило се на вријеме које је утрошено на писање романа, а Остоја Шобот је одговорио да је све трајало око три године, с тим да је писање трајало двије године.

Жарко Бундало је похвалио роман и упитао писца како је то укомпоновано, средине, село, град... а Остоја Шобот је одговорио да је много тога знао о селу, наводећи да је у градској средини ипак другачији менталитет и начин живота. Да би одао признање Остоји за још једно остварење Жарко Бундало је прочитао текст у коме се захваљује на овом дјелу, на новом роману, новом прилогу за српску књижевност.

Радослав Милановић, који такође спада у групу српских књижевника из Словеније, и који је члан секције књижевника СКД „Петар Кочић” посветио је Остоји Шоботу и његовом роману једну пјесму коју је прочитао обраћајући се присутнима и захваљујући се да имамо још једно књижевно остварење.

На крају изразе захвалности и честитке изrekli су и Милан Аксентијевић и Никола Тодоровић, а Остоја Шобот је завршио ријечима „Парадигма сваког идентитета је језик”, а затим потписивао свој роман посјетиоцима на промоцији.

Текст и фото: Душан Јовановић

Драган Недељковић

О васпитању верском и националном

или од духовном и моралном преображењу српског народа
 Говор на Сабору у Монжерону крај Париза, 6. јуна 1992.

Историја нас је изненадила, затекла не-припремљене. Или нам је окренула леђа? Јесмо ли на добром путу или, одавно већ, на странпутици? С једне стране збуњеност, а с друге, такође опасна, празна самоувереност – сведоче о дубокој кризи, пре свега моралној. Дуго она траје, само је ми нисмо били довољно свесни све док није довела до распада, као подмукла смртоносна болест, која угрожава главне органе, па и сам живот. Не смемо се обмањивати: потражи-мо спасење у смелом сагледању истине и у дубоком преображају сваког појединца, породице и целог народа.

Јер у свим структурама својим наш народ је попустио у врлинама: то више није народ високих својстава. Корен кризе јесте слаб наталитет: баш поразно низак! Има ли права на озбиљан разговор о будућности народ који у просеку, по породици, једва да има јено дете, мање од пола сина? Сахне виталност у тој стравичној суши која нам угрожава опстанак. Последница те суше живота су не мала изопачења код младог нараштаја, и породице, и друштва, и целе нације. Родитељи који живе за једно једино дете дегенеришу се као и то дете. Породица више није прва школа социјалног живота. Ми данас имамо више поколења за живот неприпремљене јер размажене деце; често добре, паметне и даровите деце, али неизграђених појмова о дужности; имамо златну младеж која се ноћу забавља а дању спава, која и усред ове кризе има нескромније прохтеве него француска, немачка, америчка или јапанска омладина; која споља, нпр. у одевању, следи најновију моду, безбрижно ужива на по два летовања и по два зимовања; јер родитељи, и сами наопаких схватања, то омогућују и за то се трсе. Очигледно је потпуно поремећен однос према дужности, према раду и стварању вредности. Нешто је труло у том односу и у моралу друштва. Наш народ је – верујем у то – племенит, бољи од оних који га окружују, али је много кукоља у њему, много рђавих навика, а мало чврстих начела; много кукњаве у тешкоћама, а мало храбрости и спремности на жртвовање; много гласних упозорења Не рачунајте на нас! – у овом тешком времену кад човек на човека треба да се ослони.

Ко је крив за то тужно стање? Најмање сама омладина: па њу је обликовало једно

нездро друштво! Да ли породица сноси део одговорности? Свакако, али и она је неизбежно таква каква је: јер је премала, јалова; уз све то, родитељи, чак и млађи дедови данашње наше деце, васпитавани су у титовско доба, време лажних идеала и моралног распада, кад се лепо живело о туђем трошку док су дугови земље расли; доба великог кича, коме је тон давао расипник, епикурејац са Бриона, на председничком трону. Само јаки и само свесни могли су се одупирати општој атмосфери лакомислености у којој су многе традиционалне моралне вредности биле уништене и исмејане, а наши национални идеали гажени и обешчашћени. Неизбрисиве печате те епохе, коју је снажно обележио државник великог успеха а ништавног дела, носи више поколења, а ехо њен јесте овај невин млад нараштај што пева Не рачунајте на нас!, невин, безазлен, јер не зна шта чини и зашто чини.

Како из тог нездравог комплекса издвојити извесну интелигенцију, ону што често затаји збуњена збивањима или одвећ сујетна да би била кадра изићи из круга своје уображености и самозадовољне себичности? Школа је раштимована и срочана, још неослобођена од тешких предрасуда, деценијама насилно наметаних, још темељно неререформисана, под притиском просветног кадра обликованог за једно друго, јучерашње доба, кад су, Србима нарочито, набијани свакакви комплекси, па се још многи стиде самог српског имена и зазиру од традиције. У тим приликама, којима су скоро сви незадовољни и очекују велике промене, Црква није довољно припремљена да напоји жедне вере и ад нахрани духовно гладне, који чекају, надају се, а добивају мало, па остају жедни, гладни и у помрчини; као пре рођења духовног, пре крштења, односно пре уласка у цивилизацију и у историју; још парадоксално у преисторији, још једва као нека врста оглашених! Затајиле су скоро све силе духовне, упркос нашем честом лагорекмом истицању духовности, као да је у изобиљу имамо. У тим околностима и политички живот се неизбежно дегенерирао: странке – одвећ острашћене, а немоћне да зачну и изнедре друштвене идеале – све више се срзавају, док Влада, без моралних ослонаца у себи и око себе, чак и без оне критике која би јој или помогла или је дискредитовала, без дугорочније замис-

ли о историји, без јасније визије будућности, и сама лута, живећи, као и сви ми, као цела нација, од данас до сутра. Пијани брод на узбурканој пучини историје – то је наша земља, Југославија која нестаје а непозната се у крви рађа. У ствари, изгубљен је идеал без којег се не може истински живети, идеал који треба да уједињује народ, упркос различитим појединачним интересима и опречним политичким тежњама. Одсуство моралних норми и тежак поремећеј у систему вредности катастрофално се одражавају у свим областима друштвеног и народног живота, како у горњим слојевима тако и у долинама плача.

Откуд код нас толике свађе, не само између противника, него и између привидних истомишљеника; неповерење и свађе у парохијама, у клубовима, у готово свим организацијама. Ено, и у Швајцарској: поцепало се друштво Тамо далеко на две нимало пријатељске групе; а већ одавно ти најорганизованији швајцарски Срби не позивају на своје прославе црквишког пароха, нити он жели сарадњу са њима. Зашто да идемо тако далеко кад и у Паризу, у Цркви, слоге нема! А зашто ја, из Нансија, да истичем париски пример кад је и у нансијевској, као и у дижонској, парохији дошло до јаза: раздор је изазвао сам свештеник, човек зле ћуди, духовник без духовности, мисионар без основних појмова о своме хришћанском посланству. Призори моралног распада где год се окренемо! Не говорим о њима да вас збуним ни да вас разочарам, него да вас подсетим на оно што знате, п и да вас у живац дирнем и натерам, и себе и вас, на размишљање и на деловање у корист добра, оздрављења и јединства.

Да, и у прву и у другу Југославију ушли смо наивно, с много непречишћених појмова. Српски народ се жртвовао за ту заједничку државу, примавући на свој, у историјским бурама оштећени државни брод, дављенике, то јест нашу истокрвну и истојезичку браћу, која су у оба светска вихора била на горој и пораженој страни човечанства. Али честита Србија, жртва благородног чувства, није више имала довољно снаге, а можда ни политичке културе, да се носи са оним подмуклим центрифугалним силама нове државе које су у њу ушле с предумишљајем, с лукавим плановима: да се њоме привремено око-

ристе, а онда је поткопају и напусте. Они су имали замисли о подвали, а ми нисмо имали, сем наивне, јасне и добро утемељене концепције заједничког живота. После првог отровног искуства 1941. поновљена је наивна грешка 1945. Како? Зашто? Јер, југословенска идеја, идеал јединства истокрвне и истојезичке браће, није без основа. То је исконска идеја. То је велика и логична замисао, то је и императив историје; то је био сан највећих духова: и српских, још више хрватских, па и словеначких. Краљ Петар Први и регент Александар, послушајући историју, најбоље сбаве у њој, нису могли, нису смели, да одбаце браћу која су куцала на врата, па уместо да ослободе и уједине само све српске земље, ослободили су и ујединили све Југословене. А не заборавимо: југословенски су се осећали Јован Цвијић и Јован Скерлић, Слободан Јовановић и Александар Белић, Павле и Богдан Поповић, Николај Велимировић и Никола Тесла, као и – на другој страни – Виктор Новак, Ватрослав Јагић и Тома Маретић, да не помињемо плејаде Илираца, круг око Штросмајера, оснивача Југославенске академије, песнике и научнике југословенског духа. То је она боља историја против које се сад устремила ниска политика у свим сецесионистичким републикама; политика која нема ваљану историјску ни културну подлогу; политика која силује историју и културу, најжалост, уз помоћ Европе чија се „демократија” на источној половини континента проституисала и задуго компромитовала.

Биће да и српски политичари нису били кадри остати у вишим сферама оног што ми називамо „политиком културе”, него су и сами били повучени у приземље и сутерене дневне политике, изгубивши визију историје, збуњени демагогијом једног Радића, лукавством Мачека, злодухом усташтва и лудилом праваштва. Срби су одједном изгубили чисте појмове о себи самима! За здраворазумног Вука Караџића, Срби, већином православни, народ су сва три „закона”: има и Срба католика, а поготово Срба муслимана, јер сви су они само гране истог стабла и истог корена. Завиримо ли у црногорске уставе и у школске уџбенике из доба краља Николе и кнеза Данила видећемо да се и у њима говори о Србима „три закона”. А како и не би кад је надбискупска барска столица *primata Srbije* још старија од жичке, светосавске. Аустрија је хтела ту грубу поделу – да су Срби само православни, а да су сви католици на нашем тлу Хрвати – не би ли оштетила, одгурнула и укротила Србе. А ми смо наивно упали у ту мрежу, па смо чули и са наше стране лакореке изјаве да „изван православља нема Српства”, што је довело до отуђења Дубровника, који се није сматрао хрватским, а у Војводини до отуђења Буњеваца, који се нису осећали Хрватима. И тако даље... својом наивношћу, незнањем и наглошћу секли смо соп-

ствене гране, радили за противнике.

Шта тек да кажемо за муслимане, у којима је толико српске крви: јер најтрагичнија наша сеоба – то је сеоба крви, то преливање нашег народа, под притисцима, на хрватску, албанску, муслиманску страну. А кад је то, бар привремено, заустављено, кад смо се ослободили и створили заједничку државу, кад су се толики угледни муслимани изјашњавали као Срби – почела је долазити до изражаја и наша српска ограниченост, загуцаност, искључивост. И даље су многи Срби муслимане називали Турцима. Често у шали, али се с тим није шалити! За Србијанце су пречани били „Швабе”. Знам то и из личног искуства: поносан што сам рођен у Србији, у месту где су погинули Хајдук Станко, Зека Буљубаша и његови голаћи, ја сам за те добре мачване ипак остао „мали Шваба”, јер су ми преци из Војводства српског, из Срема, много самосвеснији Срби од већине Србијанаца, али ипак за њих – Швабе. Та примитивна ускогрудост и даље нас прати, па је послушајем и у Лорени: наши исељеници називају извесне наше људе Румунима, иако ти „Румуни” имају српска имена и презимена, славе крсну славу и већи су Срби од оних који им српско име одузимају. Другим речима, док се сви око нас уједињују, ми имамо склоност ка разједињавању и распаду. То је наслеђени хаос чији су извори у незнању и глупости.

Тоталан и систематски хаос унео је комунизам – свесно, с предумишљајем, да кичму српског народа изломи на што више места: да Босанци православне вере заборава да су Срби, да војвођанско Српство олабави, да се Црногорци, најпоноснији Срби, одрекну Српства. Српски комунисти су извршили можда највећу националну издају у нашој повести. Последнице су кобне; али оне не би биле толико страшне да су пре комунистичке ере ствари биле савршено јасне и добро засноване.

Ко је одржавао српски народ на окупу, упркос злим силама раздора? Српска православна црква, колико год је могла, а могла је и више него што јој је снага допуштала зато што је имала неуништуиву свест о српском народном јединству. Ту своју основну националну улогу Српска црква је неуморно, часно, светачки али мучнички и извршавала. И зато је свагда била прва мета непријатеља српског народа. Не само спољних него и унутарњих. Свима њима било је јасно да је Српска православна црква главни чинилац српског јединства. То је њена природна улога, јер је светосавска.

Међутим, циљ наше беседе није апотеоза, те после ове основне констатације, идемо даље у објашњење кризе. И сама Црква дели кризу народа – то је неизбежно. Она јесте светосавска по пореклу, а да ли је свагда светосавска и по духу? Свети Сава

је био у претходници свог времена, на челу тада модерних хтења. Славити Светог Саву а немати његову свагда будну просветитељску веру која се у дело претвара, не подносећи заостајање и примитивизам – био би велики неспоразум са духом овог посвећеног ствараоца, што неуморно стреми напред и навише. То значи да наследници и следбеници Светог Саве данас треба да су у претходници овог времена, верни тој великој традицији, али не и традиционалисти, већ модерни људи, као што је то Свети Сава био у своје доба. То многим није јасно, па се олако мире са културном заосталошћу наше Цркве.

Грешке су се нагомилале, и тешко их је брзо и одједном све исправити. Сад се мора окренути лист, подвући црта, и гледати: шта даље? Неопходна је нова визија историје у свету који се нагло мења, залазећи у пост-модерно доба; нова филозофија културе и нова дефиниција српске културе у јужно-словенској, словенској, балканској и европској. Док до те визије и те филозофије не дођемо, национално и верско васпитање нашег народа биће неуспешно и неодређено. Имамо при том у виду да је наш народ културно запуштен, да смо га сви испустили: и грађанска интелигенција, и хуманистичка и она револуционарна, и националистичка, па и сама Црква. Сви смо ми велики дужници пред народом српским. То се поготово односи на политику и политичаре, који и сами треба да се прожму културом. За њих важи опомена Жила Мишлеа: Шта чини први део политике? Васпитање. А други? Васпитање. А трећи? Васпитање.

Ако се икад у Србији образује концентрациона Влада, Влада народног јединства или Влада националног спаса, у њој би главна министарства морала бити она за просвету и за културу. Она би требало да утврде стање нације и дефинишу нову филозофију српске културе, тај темељ за васпитање и за преображај. То није мање важно од економске обнове, чак је и битније, јер основа свега јесте човек. Човек је важнији и од богатства земље – он је највеће богатство. Јапан има врло мало сировина, а водећа је економска сила света, јер има највеће вредности у самим људима и њиховом поимању рада, стварања, дужности. Пренасељени Јапан је остварио, а то сам видео и у Јужној Кореји, синтезу традиције и модернитета, уствари синтезу вредности и искустава не само тог дела света. Не жртвујући своју традицију, та далеко-источна захуктала друштва већ су у пост-индустријској ери.

Али не заносимо се превише: пред нама су и неки сасвим елементарни задаци; јер у нама и око нас је мноштво рђавих навика и наказних обичаја, срозан морал, примитивизам у најгорем смислу, некултура, па и сама неписменост. Све то загађује односе

међу нама, у нашим заједницама и организацијама, а отежава, фатално отежава, наше односе са просвећенијим светом.

Уместо да понуде начела за излазак из кризе чији су корени у срозаном и недефинисаном моралу, извесни наши писци, интелектуалци, научници, на све то мотре с надмене висине или јавно, и у овдашњој штампи, говоре да више никаквих ослонаца немамо и да је конфузија тотална. Неких ослонаца ипак има; конфузија, ма колико да је узела маха, није замрачила све видике. А да јесте, национални писци, заменици пророка, морали би да понуде нека решења и отворе неке путеве. Они бар не смеју бити збуњени, као што ни људи од вере, чак и ако нису писци и интелектуалци високог ранга, немају права на црни песимизам; као – уосталом – ни на површни оптимизам, још опаснији јер неумеснији. Што је стање црње – све мање имамо права на очајавање и кукњаву, а код нас се кука превише, и у често глупим псеудо-народним песмама и у политичком животу. Као да нисмо потомци Обилића и Његоша: Људи трпе, а жене наричу...

Писац, дакле, не сме тако мирно, готово samozадовољно, а са висине, као да је изван целе драме, сасвим невин, да пре европском јавношћу, и још у католичком листу, тврди како баш никаквих ослонаца немамо. Имамо наш народ који је, упркос свим манама, добар народ; на овом подручју света можда и најбољи, или најмање лош; само, том народу треба се обраћати на прави начин, извлачити га из наивности и из заосталости, просвећивати га и усмеравати га. А никад, можда, није било толико младих талената, у разним областима, као усред ове катастрофалне кризе! Имамо критички дух, а то је слободан, морално независан дух, који је такође моћан ослонац, ако са речи крене на дела, спреман да се жртвује за ближње. Ослонац су и наши пријатељи, којих ипак по свету имамо, али ми не негујемо довољно та пријатељства, не подржавамо их, не уједињујемо те неформалне групе или честите појединце, нама наклоњене. Ослонац су нам чак и наши непријатељи, од којих има шта да се научи. Немачка је била, у двадесетом столећу, два пута тешко поражена, али јој дух и морал нису слоњени, па је опет једна од највећих не само економских сила света. Аустрија је била више него очерупана, изгубила је све словенске земље и Мађарску, али је мирно поднела тежак, претежак пораз. Од царевине свела се на малу државу; но Аустријанци су неговали свој врт, претворили земљу без мора у једну од најлепших на свету, рај за туристе. И чекали су свој трен, можда га и дочекали, на нашу штету, наравно. А Јапан? Већ смо рекли да је захваљујући моралу и раду својих становника готово из ничега створио не само нешто, него је израстао у опасног конкурента данас једине супер-силе

света. Треба, дакле, учити и од противника. Ослонац нам је и наше горко искуство. Ослонац нам је наша херојска историја. Ослонац нам је наша народна мудрост: Уздај се у се и у своје кљуспе! Ослонац нам је наша вера, хришћанска и светосавска, наша мученичка Црква.

Међутим, саме констатације ништа не решавају без претакања у дела, у акције. То важи за све, па и за нашу Цркву. У овој националној драми она добија нове изгледе и нове дужности. Храмови су све пунији, а на велике празнике и препуни. Долази, масовно, баш омладина. То су они жедни и гладни које треба вером напојити и нахранити. То лако није. Пазимо да опет неко други не утоли ту жеђ и ту глад! Јуче су то учинили комунисти понудивши један јако привлачан, мада неостварљив и лажан идеал. И многи су кренули за тим идеалом. Чак и, не баш ретки, свештенички синови или унуци! О томе ваља темељно размишљати.

Знатан део данашњег свештенства није у стању да изврши то велико посланство. Није у стању јер за то није довољно припремљен, нема довољно знања и културе, а усудићу се да кажем – нема, можда, ни довољно вере. Нису ни апостоли Христови имали „велику културу”, али и без познавања Платона и Аристотела, они су имали јасан циљ, велики идеал, и спремност да се за њ жртвују. Дух Свети је сишао на њих, па су њихове речи, ношене вером, постале „заразне”, јаче од античке философије! А и ми живимо у новим апостолским временима. Има ли апостола? – то је питање. Има ли спремних на жртве? Има ли довољно способних да проповедају и просвећују? Очекивања савремене омладине и даншњег човека нису мала. Њих је тешко задовољити, а рутинско обављање богослужења, одржавање обичаја, паљење свећа и клањање иконама – то није све: то не може трајно привући оне који су жедни и гладни вере. Убедљивији од знања јесте пример: проповед не вреди ако није потврђена примерним понашањем проповедника. Пастир добар што но каже ином – сам својим потврђује чином. То важи како у вери, тако у настави, тако у политици, у сваком јавном деловању. А у основном васпитању и младих и старијих постоје нека златна правила: прво је – треба следити природу, сарађивати с природом, помагати природу. А ми мајку природу често изневеравамо и зато изопачујемо. И овде, на Западу, то је очигледно: за наше људе лепе се извесне невредности, а много ређе култура и њене вредности. Прво изневеравање природе јесте она суша наталитета, о којој је већ било речи. Тај страх од деце јесте страх од живота, убедљиво сведочанство кукавичлука једног народа и одсуства перспективе. (Некад сам тумачио роман Тихи Дон и многи су ме нападали због теза о дубоком песимизму његовог аутора. А ја сам главну тезу заснивао на чињеници да

у Тихом Дону има јако мало деце; на крају остаје само једно несрећно дете, сироче. А реч је о козачкој, о сељачкој средини у којој је плодност једна од првих вредности. Сад помишљам на нашег великог романисијера, Добрицу Ћосића: има ли деце у његовим романима, у Времену смрти и у Времену зла? Нешто мало, врло мало, има, али се не сећамо дечје граје, налик на цвркулт птица, као у Толстојевом Рату и миру, насељеном младим душама.) Овој теми не враћам се случајно. За нас ће бити наде – ако будемо имали бројно и здраво потомство. За нас нема наде ако нам породица остане оваква каква је данас. А суша није само данашња или само јучерашња: почела је раније. (Да пођем од најближег ми примера: једна моја бака родила је шеснаесторо деце, а друга – шесторо. Моји родитељи имали су нас двоје, ја и сестра имамо такође п одвоје деце; а то се у нас још сматра задовољавајућом мером! Други имају мање. С таквим ставом према животу ми будућности немамо.) Да се ствари поставе на здраве темеље потребно је да дејствују сви, уз Државу нарочито Црква. А њена проповед о томе се не чује или сасвим ретко одјекне. Опстанак је у питању! И морал је у питању. Старозаветни и новозаветни. Да подсетимо на Прву књигу Мојсијева која се зове Постање? Чим је створио човека по облику својему, и одмах и жену, Бог их благослови и рече им: Рађајте се и множите се, и напуните земљу, и владајте њом... Тај се мотив више пута понавља. Тако у Псалму 127: све је узалуд ако деце нема! Ево наслеђства од Господа: дјеца, *ипорог је дар од њега*. *Што су стријеле у руци јакоме, то су синови млади*. Благо човеку који је њима напунио тул свој! Неће се осрамотити кад се стану разговарати с непријатељима на вратима. А у Псалму 128: Жена је твоја као родна лоза усред дома твојега; синови твоји као гране маслинове око стола твојега. Гле, тако ће бити благословен човек који се боји Господа. Ко се боји Бога, ко хоће благослов Господа – ствара потомство, услов не само опстанка него и среће и блаженства: Видјећеш синове у синова својих. Мир Израилу! О тај први закон природе, о заповест Творца, огрешо се наш народ данас. У том смеру треба да иду све наше проповеди, морал и државна подршка бројним породицама. А гледам београдске ревије ових дана, док се на бојиштима гине, док државна лађа тоне: на насловним страницама наге и јалове жене... народ коме се проповеда само чулно задовољство и толико препоручују само ниска уживања – не може у историји добро проћи. Зацело, морамо окренути лист!

Вратити достојанство раду и стварању – то је друга нужност ако нам је стало до препорода. Социјализам, који је певао да нам живи, живи Рад, унизио је баш Рад. Сад смо на прагу „дивљег капитализма” и „људске комедије”: сурове првобитне акумулације капитала, док напредни свет кро-

чи у пост-индустријско доба! Биће потребно много мудрости да се избегну најгоре социјалне последице овог новог заокрет, неизбежног и опасног. Све зависи хоће ли духовне снаге земље – Црква, интелигенција, култура, наука, као и Влада, успети да пронађу најмање ризикантне путеве друштвеног и економског напретка, не кочећи напредак, а избегавајући тешка изопачења. Ми морамо прихватити изазове ове већ пост-модерне епохе, чинећи све да не будемо само њена жртва. Треба сад знати ткати на више разбоја и у исти мах решавати многе заостале, нагомилане проблеме. Морамо се припремити и за евентуални пораз, за дуго доба тешких искушења у коме ће се опробати морална снага и вредност нашег народа, а и сваког од нас појединачно.

Превише је бусања у прса код нас, а оно нам помоћи неће и не може! Срби мало знају о себи, а још мање о другима. Не, није српски народ „теодул” – грешан је он пред Богом, пред својом повешћу, пред небеском Србијом. Доиста, морамо се вратити изворима да бисмо дошли до пуније свести о себи. И уколико будемо бољи Срби, утолико ћемо бити ближи Европи, пожељнији у њој. Јер за светску заједницу занимљиви су народи који у њу уносе блага свога духа; а ми смо се у последње време понашали као намерници без пртљага, без ичег свог, као сумњиве луталице. То наша интелигенција није довољно појмила: она се радо кити „европејством”, имитирајући Запад, уместо да му приђе са својим вредностима, самониклим, а универзалним. Те површности је било и пре комунизма: комунизам је само један од видова наше искорењености и отуђености. Под руку с њим ишли су и други „изми” – надреализам на пример, који је одвећ обележио нашу интелигенцију, чинећи је неодговорном пред народом и историјом.

Равнодушност интелигенције данас била би равна издаји, као што би равнодушност свештенства пред нагомиланим питањима била погубнија од атеизма. А има те равнодушности, те несавесности, тог самозадовољства, тог „не рачунајте на нас” „преко јего”. Како да ми имамо везу са небеском Србијом и са хришћанском Европом кад већина наших интелигената, па и побожних људи, не зна ни Оче наш ни Рождество, ни Христос Воскресе – оно што су нам преци знали и што знају и атеисти на Западу, јер је у питању део опште културе? Према таквом стању наше свештенство остаје спокојно, презадовољно ако је црква пуна, а пуна је незналица, ако народ купује и пали доста скупе свеће, ако целива и дарива иконе, ако су приходи од тих кратких и механичких метанисања задовољавајући. Ко пита за веру! Битно је да се освети водича, а што слављеник једва зна шта и зашто слави, што појма нема о тропару свог заштитника, што уопште није у стању да

прати божанску литургију – то све као да не узбуђује и не надахњује на упоран рад највећи део српског свештенства. Стога бих рекао: док се духовници не преобразе, неће се препородити наш народ. Риба од главе смрди! А с тим стањем свести и културе ми зацело не можемо наћи заједнички језик са Европом. Зато нека свако од нас пође од себе и нек се упита: како, у коликој мери врши своју дужност према самом себи, према својој породици, према деци, према ближњима, према Србији, садашњој и небеској?

Ми свесни нисмо, или бар не довољно, у коликој мери је наша Србија – цивилизацијска пустиња. Путуюћи ибарском магистралом од Београда до Рудника видимо само две црквице крај пута. А замислимо колко би црква или цамија било да је то католичка или муслиманска земља! У кафанама и друмским механама не оскудевамо... Ни нашим просветним радницима није јасно што то значи. Зато је наш народ деценијама и столећима растао попут корова; али сад је изгубио виталност корова. Сад је тек тешко! Док је било бујања, било је и наде.

Знам да вам је мучно да ме слушате, али ни мени није лако да вам све ово кажем. Но одавно мислим да је најбољи вид патриотизма критика своје отаџбине и свог народа, па вас молим да саслушате моју исповест до краја. Ми се не можемо преобразити и препородити, не можемо се спасти ако не сагледамо истину и не учинимо огроман напор да променимо судбину.

Политички положај српског народа веома је тежак; све силе су се завериле против њега. Али управо то стање нам допушта да верујемо да су Срби, на свом балканском и средњоевропском простору, вероватно најбољи народ, народ који смета. Најгоре би било да стекнемо комплекс кривице. Не, ми страдамо на правди Бога! Зато опет подсећам на библијску мудрост. Ко је највећи страдалник у Старом Завјету? То је праведни Јов. Сви су против њега, уверени да је крив иако крив није, иако је бољи од својих опадача и тужитеља. Ко страда у Новом Завјету? Сам син Божији, Исус Христос. И против њега су сви, и њега се сви одричу, у оној знаменитој ноћи чак и најхрабрији од апостола – Петар. Али да би се одолело страдању, треба веровати и не прихватити наопаку логику тужилаца. Јов је на крају победио, Господ га је наградио: И Господ благослови посљедак Јовов више него почетак... И имаше седам синова и три кћери... И последице поживје Јов сто и четрдесет година, и видје синове и унуке до четвртога кољена... Опет се враћамо, хтели не хтели, оном основном: мора се имати бројно потомство да би се у несрећама опстало, преживело, па и тријумфовало. И још један услов треба испунити. Рећи ћу

овде оно што је један велики писац истакао још пре стодвездесетак лета: Није битан политички положај Србије. Битно је религиозно стање српског народа. Шта то значи? Битно је да су Срби солидарни и уједињени око одређених идеала. Другим речима: да су религиозни, чак и ако нису дубоко прожети хришћанском вером. Али да су религиозни! Шта значи глагол *religere* или на латинском *religo – religare*? Бити сједињен, повезан, спојен, на окупу. Другим речима: бити слојан, солидаран. А то управо и јесте оно што нам недостаје: солидарност, наравно за добро, не за зло. Узалуд ми машемо српском заставом са крстом и четири оцила: Само Слога Србина Спасав! Треба се и понашати у складу с том опоменом судбине. Не жртвујући при том слободу и лична политичка уверења. Али постоји нешто много више од политике: то је религија. Мудар народ, вишеуман народ, мора да има један кров под којим је јединствен, један праг иза којег остају све дневно-политичке рапсре. Народ који нема тај кров и тај праг – нема сигурне будућности. Христос је истерао трговце из храма, а трговци су и они који „продају” политичке идеје. Храм није место за ту врсту расправе. Црква постоји да уједињује све смртне у једном много дубљем и вишем заједничком судбинском интересу: Земља јеси и в земљу отидеши, *амо* же сви человједи појдем... Пре него што смо припадници одређених политичких покрета, па и пре него што смо Срби, ми смо смртни људи, рабови Божији, који исту судбину деле. Ако хоћемо да смо добри Срби, ми пре тога морамо бити добри људи. У нашој цивилизацији то значи и добри хришћани, испуњени вером и љубљивљу, из којих природно извире нада. Или ваљани хуманисти, људи од духа, који обавезује.

На тим основама можемо градити будућност с релативном ведрином. Ма колико да су ти путеви тешки, на њима ослонци постоје и немамо разлога да се осећамо у свету који нас окружује, збуњено, конфузно. „Ми више немамо ни од чега да се плашимо, сем од самога страха”. Свако нека, прво, изграђује себе: тиме ће најбоље помоћи препображају свога народа. Храмова имамо мало, премда се у последње време гради доста. Али најважнији храм је сам човек. Он је градитељ свега, па и цркава. Зато је наш први и најсветији задатак: изградња српског човека, који ће истовремено бити и грађанин Божјега света, човека којег је Бог начинио по својему обличју. Тај човек у складу је са светом. У њему обитава хармонија, јер га је тако Творац замислио.

(Са гоуишињем и блајословом аушора преузето из књије: Драјан Недељковић „Дијасјора и ошаџбина“, Београд, 1994)

Језичке недоумице

Како се пише, како се каже - 1. део

(2010.) или (2010)

Пише се **(2010)**.

Тачка се не пише иза арапских бројева ако се налази испред неког другог знака интерпункције.

.! или !

Пише се **!**.

Крај реченице осим тачком (.) обележавамо упитником (?) или узвичником (!) или три тачке којима се обележава прекид текста (...) Ти знаци се не комбинују са тачком на крају реченице. Изузетак је рецимо: На крају узвичне реченице пишемо **!**.

01. април или 1. април

Пише се и једно и друго.

Иван Клајн у Речнику језичких недоумица каже: „Писање нуле испред једноцифреног броја...није препоручљиво изван техничких текстова и пословне кореспонденције.”

1.) или 1)

Пише се **1)**

Уместо тачке уз арапске бројеве и слова у служби рашчлањавања текста може се употребити полузаграда, потпуна заграда или знак степена: **1), а), (2)**.

Није исправно **1.), а.),** итд.).

100/90 динара или 90/100 динара

Пише се **90/100 динара**.

Пара је стоти део динара (1/100 динара). Деведесет пара се пише 90/100.

10-ак или десетак

Пише се и једно и друго.

Боље је **десетак**.

Комбинације са бројевима пишу се да би се избегле дуге речи: **48-часовни, 77-годишњак, 21-дневни, 50-их година**.

10-годишњица или десетогодишњица

Пише се и једно и друго.

Може и **десета годишњица** само не може **10-огодишњица**. Између броја и словног дела пише се цртица. Погрешно је **48. дневни** или у **76-тој години**. Треба писати или све словима или са тачком иза цифре у **76. години**.

11000 или 11 000

Пише се и једно и друго.

Тачка или белина (размак) може да означити троцифарски период **бројева већих од четвороцифрених**. Не 1.000 него 1000 али 11.000 или 11.000.000.

12. 12. 2013 или 12. 12. 2013.

Пише се **12. 12. 2013.**

Иза редних бројева пише се тачка.

Не 12-ти или 12ог него **12**. Погрешно је овакво „економично” писање са наставком за облик. Није неопходно иза последњег броја додавати реч **године** или **год**. или **г**. Тачка се не пише иза римских бројева: **12. XII 2013**. Не пише се ни иза редног броја кад иза њега долази неки други знак интерпункције: у **2011, 2012. и 2013**. Не пише се тачка паarez. Тачка се не пише ни иза арапског броја ако се може читати као основни: у **члану 59, 151 и 200 Закона о раду** али **59. члан** или **151. члан Закона о раду** кад се чита као редни број.

12.00 или 12:00

Правилно се пише **12.00**.

Иван Клајн у Речнику језичких недоумица каже: „Тачка се пише између броја сати и минута, нпр. 9.30, 11.15 итд. Не сме се у тим ознакама употребљаватиarez.” И додаје: „Ознаке доба дана као 9.05, 13.01 не треба читати дословно, „девет нула пет”, „тринаест нула један”, него „девет и пет”, „тринаест (часова) и један минут”.

18-ти или 18.

Пише се **18**.

Редни бројеви се пишу са тачком (**18.**) или словима **осамнаести**.

А камоли или а камо ли или акамоли

Пише се **а камоли**.

Речца **ли** је срасла са неким везницима: **али, или, неголи, кадли, камоли**. **Камоли** је везник који често стоји у вези са везником **а** и *истице да је оно о чему се говори сасвим природна последица онога што је речено*: све је упропастио а камоли неће то.

Баба Вишњина улица или Баба-Вишњина улица

Пише се **Баба Вишњина**.

Именице које значе сродство, употребљене у устаљеним склоповима испред личног имена или презимена, без обзира да ли су променљиве или непроменљиве, пишу се одвојено: **кума Весна, тетка Стоја, теча Милан, чика Митар, уја Жарко**, па и **баба Вишња (баба Вишње, баба Вишњи и бабе Вишње, баба Вишње)**.

Између такве две речи раније се писала цртица, како би се истакла непроменљивост прве али по Правопису српскога језика (2011) у циљу поједностављивања правила, такви спојеви се пишу без цртице (тачка 92б).

Ако се ради о властитом имену или имену улице пише се великим словом: **Баба Вишња** (Вишња Урошевић, мајка кнеза Милоша) као и **Баба Вишњина улица** на Врачару.

Вазна или ваза

Пише се **ваза**.

Од немачког *Vase*, француског *vase*, и латинског *vas*, *иосуга декоративне израде који служи за цвеће, воће и као украс*, зове се ваза.

Газдарицин или газдаричин

Правилно је рећи газдарицин, а не газдарицин. Од именица на -ица, изузимајући оне које пред тим суфиксом имају ч, присвојни придев се завршава на -ичин: **кралјичин, царичин, куваричин, издајичин, Новичин, Миличин, Владичин** (: **Владица**), **Душичин, Маричин, Перичин, Ружичин, Коштуничин** (: **Коштуница**) итд.

Да ли или дали

Пише се и једно и друго.

Да ли се пише одвојено као увод у питање (везник **да** и упитна речца **ли**) а **дали** се пише спојено кад је у питању радни глаголски придев од глагола дати: **Да ли су ти дали одговор на питање?**

Безва или цезва

Пише се **цезва**.

Од турског *cezve* што значи мала посуда за кување кафе.

Евалуација или евалваација

Пише се **евалуација**.

Од француског *evaluation* што значи оцењивање, вредновање.

Жамор или жагор

Пише се и једно и друго.

Жамор и **жагор** су синоними кад значе *шум од многих гласова, неразјоветан говор*. **Жамор** још значи и *жубор, шум који ствара вода текући*.

За бадава или забадава

Пише се **забадава**.

Прилог **забадава** који значи *узалуд*, пише се састављено: није **забадава** учила.

И један или иједан

Пише се и једно и друго.

Иједан, иједна, иједно пише се спојено кад значи *икоји, икакав*: без иједне паре у цепу. Одвојено се пише у изразима са појачаним значењем (**и** служи за истицање): **и један и други, и један једини**. Када се употребљава са предлозима у зависним падежима пише се растављено: и о једној, и са једним. Предлог **без** их не раздваја: без иједног друга.

Ја бих или ја би

Пише се **ја бих**.

Ти би, он би, ми бисмо, ви бисте, они би. Потенцијал се гради од аориста помоћног глагола бити и радног глаголског при-

дева: **ја бих био, ти би био, он би био, ми бисмо били, ви бисте били, они би били.**

Коронавирус или корона вирус

Пише се **коронавирус**.

Опште име за групу вируса, односно род, пише се спојено: аденовирус, ентеровирус, ретровирус, ротавирус, па и коронавирус, односно коронавируси.

Име су добили по облику који подсећа на венац (латински *corona*). Коронавирусну болест 2019 (ЦОВИД-19) изазива вирус из групе коронавируса SARS-CoV-2, раније познат по прелазном називу 2019-nCoV.

Вирус изазивач конкретне болести пише се одвојено: ХИВ вирус или вирус ХИВ-а, ебола вирус или вирус еболе, вирус морбила (малих богиња), вирус грипа и сл. Срето Танасић, председник Одбора за стандардизацију српског језика, сматра да би требало писати вирус корона јер се ради о атрибутивној конструкцији, а у њима шири појам долази испред ужег.

Лабораторија или лабараторија

Пише се **лабораторија**.

Од латинског *laboratorium* (*laborare* радити) што значи радионица, одељење опремљено за научна истраживања и стручне послове.

Љубићски или Љубићки

Пише се **Љубићки**.

С из наставка **-ски** губи се испред сугласника **ћ, ч, ш** и **ж**: Љубић+ски=Љубићки, младић+ски=младићки, јунач+ски=јуначки (од јунак), Ниш+ски=Нишки, лупеж+ски=лупешки (после једначења по звучности).

М или м.

Пише се и једно и друго.

Мерне скраћенице писане великим словима пишу се међународним ознакама: В (волт), W (ват), J (џул), Ц (кулон), А (ампер), Т (тесла).

Скраћенице писане малим словима могу се писати изворно: г (грам), кг (килограм), л (литар), дл (децилитар), м (метар), км (километар), цм (центиметар). Неке се могу и преводити: г. грам, кг. килограм, л. литар, дл. децилитар, м. метар, км. километар, цм. центиметар.

На боље или набоље

Пише се и једно и друго.

Прилог **набоље** који значи у *повољном правцу, ка оздрављењу*, пише се спојено: иде набоље, болест је кренула набоље.

Расстављено **на боље** у дословном значењу: идемо на боље место.

Његов или његов

Пише се и једно и друго.

У писаном обраћању високом црквеним и државним представницима и у текстовима са верским садржајем пише се велико почетно слово заменица као израз поштовања: **Њено величанство краљица Британије, Његова екселенција, Његова светост патријарх Павле, Њега, Га** (кад се мисли

на Бога, Оца и Сина и Светога духа и **Његов, Његова, Његово**). У свим осталим случајевима пише се мало слово.

О никоме или ни о коме

Пише се **ни о коме**.

Када се уз заменицу никоји употребљава предлог, он се умеће иза ни и пишу се три одвојене речи.

П. С. или ПС

Пише се и једно и друго.

Боље је **П. С.** пост скриптом, после свега, накнадно дописано. Ређе ћирилицом **П. С.** или **ПС**. Скраћенице засноване на латинским изразима треба писати латиницом: **а. а.** (ад ацта *међу сџисе*), **Н. Н.** нота несио, не знам име, неко непознат. Врло ретко ћирилицом **Н. Н.** Исто и **Н. Б. (НБ)** нота бене, напомена, примедба, белешка, ретко ћирилицом **Н. Б.** или **НБ**. Латинично **Л. С.** лоцус сигилли, место печата замењује се нашим **М. П.**

Равна Гора или Равна гора

Пише се **Равна гора**.

Имена планина и других узвишења пишу се великим словом прве речи: **Света гора, Фрушка гора, Бело брдо, Стара планина, Вршка чука, Вршачки брег, Пештерска висораван**.

С горег или згорег

Пише се **згорег**.

Прилог **згорег(а)** који се обично користи у изразу није згорег што значи *није лоше, не би било лоше, не би смејало, било би корисно*, пише се спојено: није згорег да покушаш. Али, ићи **с горег** на (још) горе, кад је горе компаратив од придева зао или лош.

Табуреи или табуреа

Пише се и једно и друго.

Номинатив множине од именице **табури** гласи **табури** (најбољи табуреи у граду) а генитив јединице и множине **табури** (један део табуреа је шарен).

Ћао или чао

Пише се и једно и друго.

Италијанско *ciao* традиционално се изговара **чао** али код нас је уобичајено **ћао**.

У 2012. или у 2012-тој

Пише се у **2012.**

Редни бројеви се пишу са тачком иза цифре или словима. Погрешно је економично писање с морфолошком назнаком.

У Windows-у или у Windowsу

Пише се у **Windows-у**.

Када се страна имена пишу изворно, било да су у ћириличном или латиничном тексту, падежни наставци се од њих одвајају цртицом: у **Windows-у** и у **Windows-у**.

У тачки 1956 Правописа дословце стоји: *Донедавно (до српско-хрватској језичкој раскола), у шексџу писаном латиницом, и ако се аутор био одредио за изворно писање,*

наставци нису морали бити одвајани цртицом. При томе су име и наставка задржавали своју нормалну i... и даље у напомени: Након језичкој раскола пресџали су разлози за примену овој џравила у шексџовима на српском језику.

Када су страна имена транскрибована, и у ћириличном и у латиничном тексту, падежни наставци се пишу спојено: у **Виндоусу** и у **Виндоусу**. И изворни (Windows) и транскрибовани назив (Виндоус) пишу се великим словом јер се ради о називу производа тј. заштићеном робном имену.

Фајда или вајда

Пише се и једно и друго.

Турцизми који значе корист, добит.

Фали ми или хвали ми

Пише се **фали ми**.

Глагол **фалити**, са кратким а, од немачког фехлен, који значи недостајати, пише се без х: ништа му не фали (ништа му не недостаје). Глагол **хвалити**, међутим, са дугим а, који значи чинити хвалу, пише се са х: сви га хвале (похваљују).

Хаварија или хаварна

Пише се **хаварија**.

Од немачког *Havarie* што значи квар, штета. **Ј** се пише између и и а.

Цакана или цакана

Пише се **Цакана**.

Устаљени надимци и имена одмила пишу се великим словом: **Неша, Мила, Мики, Беба, Бата, Јаца, Даца, Маца, Наја, Зека, Свилен, Сурови, Црни, Баракуда, Машница, Мунзе, Жута, Цар**.

Цакум пакум или цакум-пакум

Пише се **цакум-пакум**.

Прилог који значи *све скуџа, укуџно, све заједно*.

Чак штавише или чак или штавише

Пише се **штавише** или **чак**.

Штавише је речца за истицање исто као и **чак** који је прилог турског порекла са истим значењем.

Чак штавише је плеоназам. Једна од ове две речи је сувишна јер обе значе исто.

Џаба или џабе

Пише се и једно и друго.

Џаба и **џабе** су прилози турског порекла који значе *бесџаџно, баџава, џо ниској цени, скоро бесџаџно*. Израз: **џаба га било** је узречица за изражавање негодовања.

Шампита или шанпита

Пише се **шампита**.

Од немачког *Schaum* што значи пена, од беланаца са шећером.

Више о овоме на:

www.kakosepise.com

Sosed mojega brega

Ove, 2020, godine književni susreti, koji tradicionalno nose ime „Sosed tvojega brega“ (Komšija sa tvoje obale) trebalo je da se održe krajem maja u Metlici, ali zbog svega što se događalo bili su odgođeni za kraj avgusta. Pjesme su organizatoru poslali Đorđo i Srđan Radović, ali fitički nisu učestvovali, a priznanja su im poslata poštom, obojici. Neke od pjesama štampale i Paralele br.23/2020.

Đorđo Radović

TOPLINA

Slušam, paučinu
kako diše...
Toplina dva srca,
životom je pune:
„Ne boj se,
spremni smo...
Na budućnost,
bez polaganja,
riječi obećanja“!

GREHOTA

San se probudio,
iz zagrljaja života...
I tromim koracima krenu,
prema nekoj tački
iluzije...
Baš, do sna grehota?

TRENUK

Živim,
da bih postojao...
Postojim,
da bih živio...
Gdje li je tu istina...?
Ko zna...?
Pitajte trenutak,
koji me stvorio !

ĆUTANJE

Ćutanje,
korjene ukorijenilo.
U centru utrobe moje,
izgraviralo ikonu,
u koju niko više,
da vjeruje neće...
Niti,
da moli pred njom...

NESTAĆU

Nestaću, jednom
u izmaglici svitanja,

koje nikad doći neće...
Nestaću,
kao kap rose,
na opalom listu breze...
Što nikada više,
zatreperiti neće...!

Srđan Radović

DŽELAT

Iskoristi moje gladno srce,
prospi neku slatku laž,
da ponadam se novoj sreći,
u ovoj noći, da nađem spas.

Sutra opet dama budi,
prošetaj se ulicama
i dalje pričaj svojoj majci,
da si već dugo sama.

Glumi netaknutu preko dana,
daleko od svih skandala,
a čim noć na scenu stupi,
budi dželat svog morala.

SVEDOK

I u ovoj ludoj glavi,
neko prespava,
i sa ovim ludim srcem,
se neko poigra...
I u ovim očima
ima i suza i sjaja,
samo zavisni,
kad me sretnete.
Možda ste samo svedok,
a možda deo priče?

UVEK POKAŽI

Uvek pokaži, ko si !
Nekad osmehom,
nekad zagrljajem,
nekad poljupcem,
nekad oproštajem...
Nekad se nasmeši,

bez reči, dalje kreni.
Nekad se razderi,
da ceo svet zanemi.

NOVA STAZA

Okrenem se
ka stazi prošlosti...
Vidim tu brdo
bespotrebnih stopa,
što su predugo,
koračale uz moje,
tragove ljudi,
što su kroz život,
menjali boje.
Čekam, da se kazaljke spoje,
pa da se okrenem,
ka novoj stazi,
sa manje stopa
i menjanja boja,
da zapamtim,
za sva vremena,
da nije do broja...

NOĆ

Toliko volim noć,
da mi je ponekad,
žao zaspati,
u san potonuti,
iako znam,
da će mi sutra
sve smetati,
jer me umor neće žaliti.
Toliko volim noć,
jer nema glupih pitanja,
nema vredanja
i lažnog veličanja.
Toliko volim noć,
jer tad tišina može svašta,
a uzvik ništa.
Toliko volim noć,
jer tad je duša čista,
ili se kaje, ili prašta,
ili drugu šansu daje.
Toliko volim noć,
jer sutrašnji planovi,
ne mogu nadjačati,
trenutak u kom se nalazim.

Zvuk poluotvorene česme

Predstavljamo vam zbirku pjesama Srđana Radovića „Zvuk poluotvorene česme”

KIŠO SESTRO

Kišo, sestro draga,
Samo, ti si,
Suze lila,
Kad mi je bilo teško.

Samo, ti si, se sklonila,
Kad mi je sunce trebalo.

Samo, ti si rasterala sve,
Kad si najavila,
Da ćeš početi padati,
A meni je,
Baš tada,
Samoća trebala...

VULKAN

Vulkan svoje zadnje
ispade pravi.
I nesmrtni kralj,
počeo da se davi.
Deda unuku svoju,
zadnju knjigu čita.
Pop Boga,
zadnje pitanje pita.

ZVUK POLUOTVORENE ČESME

Mali vrapčić,
Na moj dlan sleće.
Moli me,
Da ga mazim,
Jer ga drugi niko neće.

Milovao sam ga nežno,
I razmazio ga jako.
Sad sa dlana,
Ne želi,
Nikako...

Presrećan zbog svega,
Pevušio, mi pesme...
Čujem,
Samo njega,
I zvuk poluotvorene česme...

Dok je snage imao,
Uz pesmu se i smejaio,
A kad mu je
Snage nestalo,
Na dlanu mi zaspao.

Želja mu je bila,
Da uz nekoga osvane.
Nesrećan zbog ljubavi,
Uz mene,
Krpio je rane.

NERVOZNA MAČKA

Otrovna pečurka,
Jednom se samo jede.
Nervozna mačka,
Vunu tuđe, prede.

Oči mi se sklapaju,
A ne mogu, da zaspim.
Iz jednog oka suza,
A drugo oko, tu suzu prati,
Kako pada prema podu,
I bori se za slobodu.

Mazim svoje čelo,
Svojom desnom rukom.
Potpuna tišina se ugasila,
Nepoznatim zvukom.

Da li je to komšija,
Dobri, stari čiča,
Ili je to tuga,
Počela,
Da priča...

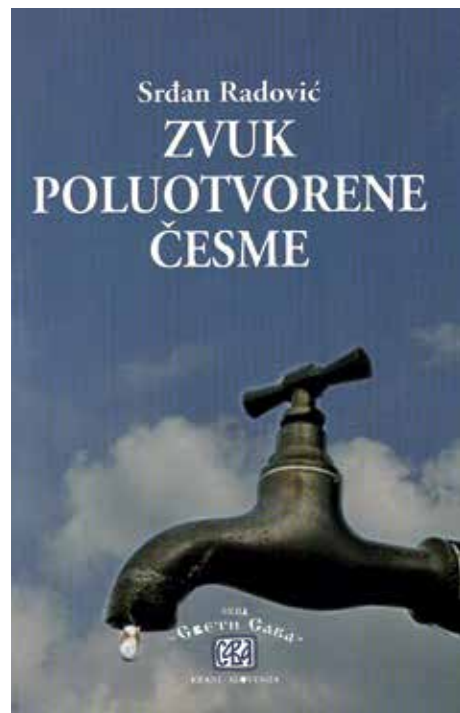
SMISAO ŽIVOTA

Kad ti rođendan čestitaju,
Da li se zapitaju,
Da je to samo,
Još jedna godina,
Bliže tvoga kraja?
Stariš,
A svi slave...
I ti sa njima,
Gde tu uopšte,
Smisla ima?

Možda, navike,
Ili nešto treće,
Ko zna?
Što naše srce,
U tom smeru kreće.

A kad se zapleteš,
U života dar...
I pitaš se,
Zašto je to tako?
Odgovor,
Nećeš dobiti lako...

Slavi svoje uspehe,
Slavi svoje zdravlje,
Sreći se klanjaj,
I ljubav poklanjaj...
A godine,
Nek mirno teku,
Ili bistru,
Životnu reku.

MAJKA

Sećam se,
K'o juče detinjstva moga,
Uvek si bila,
Tu, uz sina svoga.
Sve si činila,
Što se činiti može,
Jedina si bila,
Što si mi se uvukla ispod kože.
Sad, kad nisam blizu tebe...
I godine ludo lete,
Rado se sećam, naših dana,
Kad sam bio dete.
Velike stvari si činila,
A tebi su bile sitnice,
Fali mi kao nekad,
Da ti pomilujem lice...
Jedinim suzama,
Što sam verovao...
Bile su tvoje,
Retke su, prave majke,
A mnoge postoje!

DA

Da,
Ja sam taj...
Inače,
Sve bi bio,
Ovo promašaj!

NA TUĐEM MESTU

Dve je godine Majda bila bez muža. Dve duge godine samoće i tuge, a pre toga je sve ličilo na sreću, uspeh, radost. Sa mužem Tomom je za desetak godina bračne zajednice stekla ogromno: napravili su novu kuću, kupili dva automobila, i, što je najvažnije, dobili kćerku Anu. Uspeh mladih supružnika bio je i očekivan – obadvoje su bili obrazovani i veoma ambiciozni. Tomo je bio poslovođa u jednoj poznatoj firmi, a Majda je, kao magistar ekonomije, imala ugledan položaj u banci. Sve je išlo kako se samo poželeti može, ali, kako narod kaže, đavo niti ore, niti kopa. Bog rata je umešao svoje prste u njihovu sudbinu: Tomo je, kao rezervni oficir, bio raspoređen u vojnu jedinicu, i u jednom vatrenom okršaju stradao. Za Majdu je to bio strašan udarac, pravi šok iz kojeg mesecima nije mogla naći izlaz. Neko vreme je bila na bolovanju, ali je, videvši da joj samoća dodatno stvara boli, posebno kad kćerka ode u školu, nastavila odlaziti u službu.

Bol za izgubljenim suprugom bio je i velik i iskren; godinu dana Majda nije „znala za muško”. Suprugu je postavila spomenik, i onda, tu i tamo osetila potrebu za muškim zagrljajem. Bila je lepa, zdrava, sa trideset pet godina u punoj snazi, te nije videla ništa loše u tome, ako se povremeno prepusti uživanju. Ipak, to treba reći, bila je izuzetno brižna majka, dobra radnica, i pazila je da se njena „sloboda” previše ne otme kontroli. Iako je mogla da bira partnere kao po tekućoj traci, ona se zadovoljila sa svega dva-tri ljubavnika, a i to veoma retko, tek toliko da oseti, da joj je telo još živo.

A onda, dve godine po smrti supruga, dogodio se on – Mislav Markač. Zaposlen u banci kao kurir, radio je „sitne” poslove, nosio poštu gde je trebalo, od jednog do drugog službenika, od institucije do institucije... Majda ga je samo ovlaš poznavala. Kad evo ga, stoji pred njenim vratima, pokisao od kiše...

„Dobar dan gospođo Mihelič! Ja sam došao da vam predam... evo, direktor šalje ove papire... ja ne znam, rekao je da sačekam da vi...”

„Dobar dan, dečko! Pa ti si mokr kao miš. Zar nemaš kišobran?!?”

„Znate, nije padala kad sam krenuo, i onda... odjednom... Ali ne brinite, fasciklu sam stavio pod jaknu, ništa nije pokislo”, rekavši to pruži Majdi poštu.

Majda uze fasciklu i dodade:

„Dobro. Udi malo, ne možeš tako mokr

nazad”.

„Ne bih, zaista, imam još poslova, sačekaću ovde, dok vi potpišete”.

„Udi slobodno. Pa ti si u mome odeljenju, je li tako?”

„Tako je, gospođo Mihelič.”

„To znači da sam ti ja šefica. Zar nećeš poslušati pretpostavljenog?”, reče Majda i uhvati ga za mokr rukav jakne, te ga uvuče u hodnik.

„Kako vi zapovedate”, sav zbunjen odgovori Mislav. Osetio je da mu crvenilo udari u lice.

Majda je bila sama kod kuće, na godišnjem odmoru, a eto, trebalo je da potpiše neke dokumente. Znala je da se Ana još neće vratiti sa dodatnih časova engleskog jezika, a ona, eto, ima pred sobom mladića od nekih dvadeset pet-šest godina. Kad je videla kako je zgodan, rekla je sama sebi: „Što da ne, draga moja. Ova jabuka ti je sama pala pod noge”.

Taj dan je sve počelo, i za dva meseca Mislav Markač je bio pod njenim krovom.

Kao u svakom kolektivu, tako i u Majdinoj firmi, ništa se nije moglo sakriti; u prvom redu događaji koji su se odnosili na službu, ali je često, uz kaficu, obrađivan i privatni život ovog ili onog službenika. Zato nije čudno da je kuriru Mislavu Markaču bilo poznato, da je Majda izgubila muža u zadnjem ratu. Iako se nije previše trudio saznati o tom slučaju, ipak je usput saznao deliće iz te priče. Bio je običan radnik, radio odgovorno svoj posao i nije previše *okretao uši* kad bi prolazio pored automata za kafu. Tako se i sada nije previše uzbuđivao, iako je primetio da su neki ljubomorni što je on, kao jedan od mlađih u kolektivu, uspeo da osvoji srce udovice Majde. Bio je to za njega – i to je uspeo da čuje u prolazu – pun pogodak, *dobitak na lotu!* Ni kriv ni dužan, nije se upletao u diskusiju; bio je rešen da uživa u svojoj sreći, pa neka kolektiv priča šta hoće. Nije on ničije ukrao, nije on – priznavao je sebi – ni *osvojio neosvojivu kulu*, sama mu je otvorila vrata, pa zato, zašto ne uživati u svojoj sreći.

Po drugoj strani, Majda se, otkad je Mislav sa njom, preporodila. Starija desetak godina od njega, školovanja, na boljem položaju, sve to joj je davalo pravo da u kući ona *nosi hlače*; u kratkim crtama je objasnila Mislavu šta želi od njega, kako da se ponaša, kako da se ophodi do njene kćerkice Ane. Posebno je naglasila: „Slušaj

dobro Mislave, ja sam podvukla crtu ispod jednog dela svoga života, sada sam okrenula novi list, i tvoje mesto je tu. Što se tiče moje prošlosti, to je samo moje, za tebe ne postoji. Ne pokušavaj me ništa pitati, ni kako sam živela, ni šta sam radila, posebno ne, to dobro upamti, kakav je bio moj prvi muž. To je moja rana, i neću da mi niko sipa so na nju. Ja ću odlaziti na groblje, ti sa tim nemaš ništa. Završena priča! Je l’ jasno?” „Jasno, draga”, samo je uspeo reći Mislav i privukao se uz nju kao mlado, umiljato mače.

Tekli su dani sreće i zadovoljstva. Sve je bilo kako se samo poželeti može: zajedno su odlazili na posao, zajedno se vraćali, zajedno šetali, odlazili u bioskop, u šoping... Čak je i Ana zavolela očuha, zvala ga je čiko Mislav. Majda je povremeno odlazila na groblje i nosila cveće na grob bivšeg muža. Sudbina je tako htela da upravo za Dan mrtvih bude na službenom putu. Zato je rekla kćerki da kupi cveće i odnese na tatin grob. Ana je, naravno, poslušala mamu. Pošto je bio kišoviti dan, zamolila je čika-Mislava da je odveze sa automobilom. Tako je Mislav prvi put bio na grobu svoga prethodnika...

Našao se na nepoznatom terenu, ni sam ne znajući kako je došao tu. Gazio je po livadi, trava je bila velika, do pasa, pa onda sve veća i veća, dok nije prestigla njegovu visinu. Jedva se probijao kroz travnjak. Onda je ugledao stablo – zrela trešnja. S lakoćom se popeo i počeo brati slatke plodove. Čim je stavio prvu trešnju u usta, začuo je glas ispod krošnje: „Silazi dole, mangupe jedan! Šta radiš na mojoj trešnji!” Čovek je udarao štapom po stablu trešnje. Na glavi je imao kapuljaču, tako da mu Mislav nije video lice...

Prilično preplašen, vrisnuo je na sav glas.

„Šta ti je, dragi? Šta je bilo?”, čuo je glas svoje Majde. „De lezi, sanjao si nešto ružno.”

Drugu noć je opet sanjao ružan sam. Bio je u gradu, ide ulicom, razgleda kuće. On kao treba da se useli negde, treba da izabere kuću. Sve neke sirotinjske kuće, nije to za njega, ne priliči... Evo najzad, kuća kao iz bajke. Ovde ću, pomisli. Krenu uz stepenice. Vrata se otvoriše i on se zabezeknu: pred njim je stajao onaj isti čovek, bio je siguran da je isti, iako je prošli put imao kapuljaču, a sad bio gologlav; prepoznao ga je po glasu. „Opet ti! Kud si pošao, bitan-

go?! Šta tražiš ovde, ovo je moja kuća?!” I Mislav je opet vrisnuo, ovaj put čak skočio iz kreveta sav izbezumljen; jedva ga je Majda smirila.

Tako su počele njegove noćne môre...

Pucnjava se čula na sve strane. Komandir voda je uspeo obezbediti povlačenje svojih vojnika. Izveo je to tako što je sa jednim vojnikom ostao na položaju i pucajući štitiio odstupanje dvadesetorici iz svog voda. Međutim sada se paljba sa druge strane pojačala. Dolazila je frontalno, ali i sa desnog i levog krila. Komandir je naredio vojniku da prestane pucati, da ne otkrivaju svoj položaj. Zalegli su u jarku obraslom žbunjem.

„Ovi se bogami ne šale. Lezi tu i ne mrdaj!”, obratio se mladom vojniku, koji je ležao dva metra od njega.

„Šta ćemo sad, gospodine vodniče?”, pitao je vojnik drhtavim glasom.

„Polako, smislićemo nešto. Jedan bi mogao pucati dok drugi pretrči onaj brisani prostor. Sačekaćemo, možda će oni odustati, možda ne znaju da smo ovde.”

„Mene je strah, gospodine Miheliču”, priznade vojnik, obrativši se pretpostavljenom po prezimenu. Smatrao je da je to, u

danoj situaciji, prikladnije.

„Ništa se ti ne brini dečko. Je li, pa ja i ne znam kako se ti zoveš?”

„Mislav. Mislav Markač, gospodine Miheliču... ovaj... vodniče.”

„Koliko imaš godina, Mislave?”

„Dvadeset dve, gospodine...”, začutao je, jer je sa druge strane opet zapucalo. Čvrsto su zalegli u jarak. Kad je pucnjava utišala, vodnik je rekao:

„Slušaj Mislave, dobro slušaj i radi kako ti naredim. Razumeš?!”

„Dobro”, drhteći odgovori vojnik.

„Spremi se, pa kad ja zapucam prema njima ti skoči na noge i što brže pretrči cestu. Vidiš, nije daleko, svega nekoliko metara. Posle se drži šume i trči prema selu. Je l' ti jasno?”

„Jasno. Ali, kako ćete vi, gospodine Miheliču? Kako ću vas ostaviti?”

„Vojnik ne postavlja pitanja komandiru, nego izvršuje naređenje. Jasno?!”, povišenim glasom odvrati vodnik.

„Razumem, gospodine Tomo”, odgovori vojnik Mislav Markač.

Tako je bilo...

Sa čuđenjem je desetogodišnja Ana gledala u čika-Mislava. Nije mogao sakriti iznenađenje, čak mu je i glas drhtao.

„Draga Ana, nisam znao da je ovo”, pružio je ruku ka slici na kamenoj ploči, „bio tvoj tata.”

„Šta ti je, čika-Mislave. Što se tako tresesh?”

„Ništa dete, ništa. Idemo kući.”

Noćne môre Mislava Markača su se nastavljale i to sve jačim intenzitetom. I Majda je postajala sve više nervozna i izmučena od čestog prekida sna. Razgovarali su – iako je bilo dogovoreno da ne spominju prošlost – o svemu i svačemu, tako da je bio razjašnjen uzrok partnerovog stanja. Insistirala je da ga odvede kod lekara, našto je on, istina nerado, konačno pristao. Lekar opšte prakse, psiholog, psihijatar... Razgovori, tablete za smirenje, tablete za spavanje... Mislav je već dva meseca na bolovanju. U kolektivu su oni koji vole *mlatiti jezikom* dobili *nove teme* za obrađivanje. Majda je sve češće primećivala da je pojedinci gledaju drugačije nego dosad. Istina, niko je nije javno osuđivao što joj je partner mentalno oboleo, ali ona je to čitala svakodnevno iz očiju saradnika. Zadnjih dana redovno prati u časopisu konkurse za radna mesta...

Marinko Jagodić Maki

Branko Bačović i Varčunovi

Lakše je zameniti gume nego navike

Tačno je, starih navika se teško rešavamo.

Takođe je tačno da gume moramo zameniti do 15. novembra. Tačno je i da sa pravilno napumpanim gumama trošimo manje goriva, a samim tim i manje novca. Ako vam proveravanje pritiska u gumama još uvek nije postalo navika, pokušajte.

DA LI STE ZNALI?

Ako imamo automobil srednje veličine s kojim godišnje pređemo približno 20.000 km, za to vreme možemo uštedeti do 25 evra samo obezbeđivanjem tačnog pritiska u gumama. Proverite na svom primeru na: www.porabimanj.si/mobilnost/.

Мисли Серафима Саровског

О БОЛЕСТИМА

Тело је слуга, душа царица, и зато је милост Господња када се тело изнурава болешћу, јер од тога слабе страсти и човек долази к себи. И сама телесна болест се понекад рађа од страсти. Одбаци грех и болести ће те оставити. Јер, оне настају од греха, како тврди Свети Василије Велики (Слово, о томе да Бог није узрок зала, стр. 213). Откуда болести, откуда телесне повреде? Господ је створио тело а не болест, душу а не грех. Шта је од свега корисније и потребније? Сједињење са Богом и општење са Њим помоћу љубави. Губећи ту љубав, ми отпадамо од Бога, а отпадајући од Њега, подвргавамо се различним и мнобројним болестима. Главобоља настаје од неспокојног и непримереног рада наших мисли.

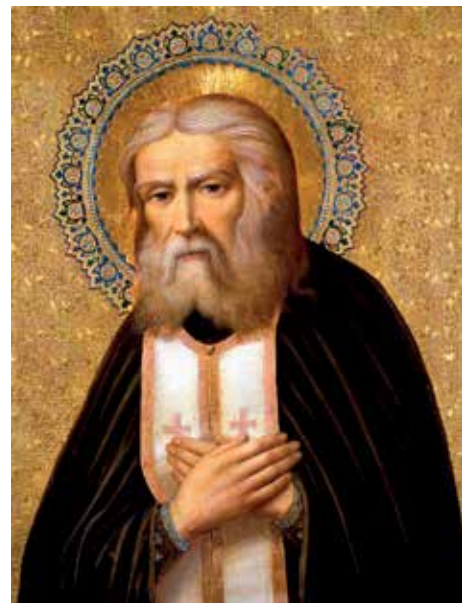
О ПЕЧАЛИ

Када зао дух печали овладава душом, он је испуни тугом и непријатношћу и не дозвољава јој да савршава молитву са дужним усрђем, смета јој да се бави читањем Светог Писма са потребном пажњом, лишава је кротости и благодушја у саобраћању са браћом и рађа одвратност према било каквом разговору. Јер, душа испуњена печали, постајући као безумна и ван себе, не може спокојно да прима ни добар савет нити да кротко одговара на постављена питања. Она бежи од људи као од виновника њеног смужења а не схвата да је узрок њене болести у њој самој. Печал је црв срца, који гризе мајку која га рађа. Печални монах не уздиже ум к сазрцању и никада не може да савршава чисту молитву. Ко је победио страсти, победио је и печал. А побеђени страстима, неће избећи окове печали. Као што се болник препознаје по боји лица, тако се и онај, којим влада страст, открива по печали. Ко љуби свет, њему није могуће да се не печали (не жалости). А ко је презрео свет, свагда је весео. Као што огањ очишћује злато, тако и печал по Богу очишћује греховно срце.

О ЧАМОТИЊИ И УНИНИЈУ

С духом жалости нераздвојно делује и чамотиња. Она како примећују Оци, напада монаха око поднева и производи у њему тако страшно неспокојство, да му несносно постаје и место живљења и браћа која са њим живе, а приликом читања буде се у њему нека одвратност и често зевање и силана глад. По насићењу стомака, демон чамотиње наноси на монаха помисли да изиђе из келије и са неким проговори, представљајући му да се другачије не може избавити од чамотиње, него кроз непрестан разговор са другима. И монах савладаван чамотињом сличан је сувом грању на ветру, које се замало заустави, а онда опет бива њиме витлано на све стране. Он је као безводни облак, вијан ветром. Овај

демон, ако не може већ монаха да извуче из келије, почиње да му развлачи ум за време молитве и читања. „Ово не стоји добро“, веле му помисли, „а оно онде, треба ствари средити...“ А све то ђаво чини тога ради да ум учини бескорисним и бесплодним. Ова се болест лечи молитвом, уздржањем од празнословља, принудним рукодељем, читањем слова Божијег и трпљењем. Зато што се рађа малодушја и беспослице и празнословља. Ономе ко започиње живот монашки, тешко је да избегне чамотињу, јер га она прва напада. Зато се пре свега треба чувати ње, помоћу строгог и беспоговорног испуњавања свих обавеза које се налажу послушнику. Када твоји послови теку у прописаном поретку, чамотиња неће наћи места у срцу твоме. Чама савладава само оне код којих дела не иду својим током. Послушање је, дакле, најбољи лек против ове најопасније болести. Када те савлада чамотиња, говори себи, по учењу Преподобног Исаака Сирина: „Опет си жељан нечистоте и постидног живота!“ И ако ти помисао каже - „велики је грех тако убијати себе“, ти јој реци: „Убијам себе зато што не желим да живим нечисто. Умрећу овде да не бих видео истинску смрт душе своје пред Богом. Боље ми је да овде умрем него да живим у свету рђавим животом. Ја сам претпоставио овакву смрт гресима својим. „Убићу“ (грешног) себе зато што сам згрешио Господу, и нећу више да Га прогневујем. Зар да живим далеко од Бога? Ову ћу горчину поднети, да се не лишим небеске наде. Шта ће Бог имати од мога живота, ако будем живео худо и прогневливао Га? (Слово 22). Једно је - чамотиња, а друго - мучење духа звано униније. Човек, понекад, допада таквог духовног стања да му се чини како би му лакше било да уништи себе или да буде без икаквог осећања и икакве свести, него да даље остане у том мучном стању чији разлоге не види. Треба зато да похита да изиђе из њега. Чувај се духа унинија, јер се од њега рађа свако зло (Варсонуфије, Одговори 73, 500). Постоји униније природно, учи Свети Варсонуфије, које долази од немоћи, и постоји униније које потиче од беса (демона)... Хоћеш да знаш које је код тебе по среди? Провери, дакле: бесовско униније долази пре него што би човек, уствари, требао да себи да одмора. Јер, када ко намерава да изврши неко дело, пре него што испуни трећину или четвртину тога дела, униније га наводи да га остави и престане. Тада не треба слушати (нашаптавања), него ваља савршити молитву и седети над започетим са трпљењем. Непријатељ, пак, када види да човек твори молитву, удаљиће се зато што не жели да даје повода за молитву (Варсонуфије, Одговори 562, 563, 564, 565). Када је Богу угодно, каже Свети Исаак Сирин, да баца човека у велике жалости, Он му

допушта да падне у руке малодушја. Малодушје у човеку рађа снажну силу унинија, од кога он окуша душевну тегобу, и то је предокушање геене. Као последица тога долази долази дух избезумљења, од кога долазе хиљаде искушења: смужење, јарост, хула, јадање на свој удес, развраћање помисли, пресељавање из места у место, и слично. Ако питаш који је узрок тим бољкама, рећи ћу ти: твоја немарност, то што се ниси побринуо да им потражиш лека. Јер, за све то један је лек, уз чију помоћ човек убрзо налази утеху у души својој. А које је то лекарство? Смиреноумље срца. Ничим другим, осим смиреноумљем, човек не може да разруши бедем тих порока... Униније се код Светих Отаца назива и доконошћу, лењошћу и разлењеношћу.

О ТРПЉЕЊУ И СМИРЕЊУ

Свагда треба трпети што год нас снађе, Бога ради са благодарношћу. Наш је живот - један минут у поређењу са вечносту, и зато „страдања садашњег времена нису ништа према слави која ће нам се јавити“ (Римљ. 8, 18). Ћутке подноси када те непријатељ жалости, и Господу откривај срце своје. Када ти неко вређа част или ти част ускраћује, на све начине настој да му опростиш, по речима Јеванђеља - „и који твоје узме, не ишти.“ (Лк. 6, 30) Када нас људи руже, треба себе да сматрамо недостојнима похвале. Када бисмо похвале били достојни, сви би нам се клањали. Ми свагда и пред свима треба да унижавамо себе, следећући поци Светог Исаака Сирина: „Унизи себе и угледаћеш славу Божију у себи“. Зато, заволимо смирење и угледаћемо славу Божију. Јер, где се точи смирење, тамо се и слава Божија точи. Да нема светлости, све би било мрачно - исто тако и без смирења, у човеку ничега нема осим таме.

Poučne priče

Sreća ili nesreća?

Starac i sin radili su na farmi. Imali su samo jednog konja. Jednog dana konj je pobjegao.

- Strašno! - suosjećali su susedi - Kakva nesreća!

- Sreća? Nesreća? Ah, ko bi znao... - odgovarao bi starac.

Iduće nedelje konj se vratio s planine, a s njim je došlo još pet divljih kobila.

- Kakva sreća! - uzviknuli su susedi.

- Sreća? Nesreća? Ko zna? - odgovarao je starac.

Sledećeg dana sin je, pokušavajući pripitomiti jednu kobilu pao s nje i slomio nogu.

- Kakva nesreća! - rekli su susedi.

- Sreća? Nesreća? - upitao je starac.

Počeo je rat, došla je vojska i odvela sve zdrave mladiće. Starčev sin nije im bio od koristi, pa su ga poštediti.

- Sreća? Nesreća?

Najgluplje dijete

Nazvali su ga „najgluplje dijete na svijetu”. Ali, niko nije očekivao da će reći OVO...

Mali dječak je ušao u frizerski salon i frizer je šapnuo mušteriji: „Ovo je najgluplje dijete na svijetu. Gledaj, ja ću to dokazati”.

Frizer je držao novčanicu od 5 evra u jednoj ruci i 2 kovanice od evro u drugoj, pozvao je dječaka i pitao: „Šta želiš uzeti”?

Dječak je kao uvijek uzeo 2 kovanice od evro i napustio frizerski salon.

„Šta sam ti rekao?”, kaže frizer, „Ovo dijete nikada neće naučiti!”

Kasnije, mušterija je izašla iz frizerskog salona i ugledala je dječaka kako upravo kupuje sladoled.

Prišao je dječaku i pitao: „Hej, mogu li te nešto pitati? Zašto si uzeo dva evra umjesto novčanicu od 5 evra?”

Dječak je lizao sladoled i odgovorio: „Zato što će tog dana kada uzmem novčanicu od 5 evra ova igra prestati!”

Čovjek se samo nasmijao i nastavio svojim putem...

Istina

Otac je rekao svom sinu: „Diplomirao si s odličnim uspjehom, evo ti na poklon onaj auto koji sam kupio prije puno godina... Zbilja, dugo „leži” u garaži... Ali prije nego ti ga dam, odvezi ga na plac gdje prodaju polovne automobile na kraju grada i reci im da ga želiš prodati i vidi koliko će ti novca oni ponuditi.”

Sin je otišao na plac polovnih automobila, vratio se ocu i rekao: „Ponudili su mi 1.000 evra jer izgleda vrlo istrošeno.”

Otac je rekao: „Odvezi ga sad u zalagaonicu.” Sin je otišao u zalagaonicu, vratio se ocu i rekao: „Zalagaonica je ponudila 100 evra jer je to zbilja

jako stari auto.”

Otac je zamolio sina da ode u auto-klub i pokaže im auto. Sin je odveo automobil i u klub, vratio se i rekao ocu oduševljeno: „Neki ljudi u klubu ponudili su 100.000 evra za taj auto, jer vele da je to Nissan Skyline R34, kulturni automobil i potražnja za njim je OGROMNA. Otac je rekao sinu: „Htio sam da znaš da pravo mjesto cijeni PRAVU VRIJEDNOST.”

Ako te ne cijene, ne brini, znači da si na pogrešnom mjestu i u pogrešnom društvu. Oni koji znaju tvoju vrijednost su oni koji te cijene i drže se njih... Nikada ne ostaj tamo gdje niko ne prepoznaje i ne cijeni tvoju istinsku vrijednost.

Bog i magarac

Bog reče magarcu:

Ti ćeš se zvati magarac, rintaćeš po ceo dan i zvaće te glupim. Živećeš 20 godina. Magarac odgovori: Uh, to ne zvuči kao dobar život. Mogu li ja da živim 5 godina? I Bog pristane.

Onda Bog stvori psa i reče mu: Ti ćeš živeti 35 godina, ješćeš ostatke sa stola i čuvaćeš kuću. Pas odgovori: Mogu li ja onda da živim 15 godina? I Bog pristane.

Onda je Bog stvorio papagaja i reče mu: Ti ćeš sedeti u uglu i ponavljaješ sve što ljudi kažu, i iritiraćeš svakoga. Živećeš 75 godina. Papagaj odgovori: A kako bi bilo da ja živim samo 50? I Bog pristane.

I onda Bog stvori čoveka i reče mu: Ti ćeš živeti odličan život, bićeš mudar i pametan, vladati ćeš i odlučivati na ovom svetu. Živećeš 20 godina. Čovek odgovori: To zvuči kao jako dobar život, ne bi li mogao živeti duže? (ovde je čovek prvi put iskoristio inteligenciju). Mogu li dobiti onih 15 godina što magarac nije hteo, onih 20 što ih je pas odbio i onih 25 što papagaj nije želeo? I Bog pristane.

Zato čovek živi odličan život dok ne napuni 20 godina, onda se oženi, sledećih 15 rintači po ceo dan i zovu ga glupim, onda dobije decu, živi od ostataka sa stola i čuva kuću 20 godina. Zadnjih 25 godina sedi u uglu, ponavlja sve što drugi kažu i iritira svakog!

Sejač sreće

Jednog dana videše dečaci nekog starca kako ide ulicom sa velikom korpom na ramenu, prepunom blistavih zvezda. Laganim zamahom ruke on bi s vremena na vreme zgrabio iz korpe i zavitlao kao da seje. Tada bi mnogo prekrasnih zvezdica zalepršalo oko njega kao jato varnica.

– Šta to radite? – upitaše dečaci goreći od znatiželje.

– Sejem sreću! – odgovori čovek i mirno nastavi svoj posao dok su mu se među prstima caklili prekrasni dragulji iz kojih su dečake gledale tople dugine boje poput sunčanih očiju.

Osvojeni tom lepotom mališani smesta pojuriše da uhvate sreću, ali uzalud.

I oni najhitriji i najokretniji ostajali bi praznih ruku.

– Uzalud je što to činite – osvrnuo se tajanstveni starac – tako je nikada nećete uloviti.

– Zašto? – upitaše začuđeno dečaci.

Nasmešivši se, starac je tiho rekao:

– Tek kad se naučite sejati radost i lepotu oko sebe, bićete pozvani na žetvu sreće. Onaj ko grabi sebi, nikada neće uhvatiti sreću. Sreća se uzima raširenih ruku.

Anekdote i aforizmi

Ibsen

Kada Henrik Ibsen još nije bio toliko poznat u svetu, primio je od izdavača za rođendan na poklon lep sat. Za nekoliko dana pisac se požali izdavaču da mu sat ne ide. A izdavač ga upita: - A vi mislite da vaše stvari idu?

Aristotel

Jednom prilikom Aristotelu je sugerisano da ima ljudi koji ga iza leđa ogovaraju. Na to je odgovorio kako mu ne smeta da ga ogovaraju dok nije prisutan, i da ga tada ništa od toga ne boli, pa da čak i mogu da ga izudaraju kada nije tu.

Žene nikada ne slušaju

Tri žene su igrale golf jednog sunčanog nedeljnog prepodneva, jedna od njih nije bila spretna i njena lopta odlete daleko u šumu.

Ode je potražiti i umesto loptice nađe žabu uhvaćenu u zamku.

„Oslobodi me.” Reče žaba „Ispuniću ti tri želje.”

Žena se nije dugo dvoumila, oslobodi žabu, našta ova reče.

„Hvala ti, ali zaboravila sam nešto napomenuti. Sve što poželiš tvoj muž će dobiti 10 puta više.”

„Nemam ništa protiv, bila je zadovoljna žena.”

Njena prva želja bila je da postane najlepša žena na svetu.

„Ali jesi li ti svesna”, upozori je žaba, „da će tvoj muž postati daleko najlepši muškarac, sve će ga žene proganjati?”

„Nema veze, pa ja ću biti najlepša žena i on će voleti samo mene” reče žena.

I tako žena postane najlepša na svetu.

Nakon toga poželi postati najbogatija.

„Ali tvoj muž će postati 10 puta bogatiji od tebe” reče žaba.

„To mi uopšte ne smeta, što je njegovo to je i moje” I tako žena postane najbogatija.

„A šta je tvoja poslednja želja?”, bila je radoznala žaba.

„Želim dobiti LAGANI srčani udar...”

Pouka priče je, da su žene inteligentne, nemoj se nikada šaliti sa njima.

NAPOMENA: Ako si žensko, nemoj čitati dalje za tebe je priča gotova, stani ovde i osećaj se superiorno.

A, ako si muškarac pogledaj do kraja.

Čovek je imao 10 puta LAKŠI srčani udar.

Pouka priče je da žene stvarno misle da su jako inteligentne, pustimo ih da tako misle i uživajmo u spektaklu.

PS. Ako si žensko i još čitaš, ovo je dokaz, da žene nikad ne slušaju.

Ivo Andrić

Organizovano je književno veče u čast Ivo Andrića, kome je prisustvovao i sam pisac. Posle uobičajene diskusije jedan od prisutnih je zamolio Andrića da pročita odlomak iz neke svoje knjige, na šta je pisac odgovorio:

– Ja sam vam sve ovo napisao, pa još i da vam čitam!

Tin Ujević

Tin Ujević nije voleo da učestvuje u razgovorima za vreme brijanja u brijačnici. Ali brijač mu je često dosađivao forsiranim razgovorima. Jednom prilikom brijač ga upita: „Kako hoćete da Vas obrijem?”

„Bez reči” - odgovori mu mirno Ujević.

Radoje Domanović

– U nekom društvu u kome je bio i Radoje Domanović, govorilo se o tome kako je divna stvar kad neko zna strane jezike. Neko iz društva reče:

– Koliko jezika znaš – toliko vrediš.

Radoje ironično dodade:

– Ono, jest, tako je. Samo ne valja kad je neko budala, pa je budala na nekoliko jezika!

Branislav Nušić

Branislav Nušić ponavljao je razred zbog istorije.....pao je na ispitu jer je pobrkao vreme pogibije cara Uroša. Ispostaviće se da je znao malo više od svog profesora. Po Nušiću Uroš je umro nakon Maričke bitke, ali je profesor na takav odgovor poludeo i upitao ga da li mu je poznato da je Vukašin ubio Uroša. Nakon što je Nušić odgovorio da mu je to poznato, profesor ga upita:

- Kako je onda mogao potegnuti mrtav sa Marice i ubiti Uroša? Tada ga je profesor ostavio na popravni, ali je Nušić na popravnom opet rekao kako je Uroša Vukašin ubio ALI dva puta: jednom pre a jednom posle Maričke bitke. Zbog toga je pao godinu.

Ipak, kasnije, nakon što je završio školu istoričari stvarno utvrde da je Uroš umro nakon Maričke bitke pa Nušić u autobiografiji postavlja pitanje:

- Ko je nadležan da meni nadoknadi taj gubitak godine dana, koji mi je nanet time što država u svoje vreme, nije znala svoju sopstvenu istoriju?

Sokrat

Kada su Sokrata upitali koja životinja najljuće ujeda on odgovori:

- Od divljih - klevetnik, od pripitomljenih - ulizica.

Bogataš i Aristrip

Jedan bogataš se hvalio grčkom filozofu, Aristipu iz Kirene, svojim raskošnim bogatstvom,

pa ga tako dovuče u prostoriju sa raskošnim mozaikom u podu prostorije. Slušajući samohvalu filozof Aristip, u jednom trenutku, pljunu hvalisavci pravo u lice,

uz izvinjavajuće objašnjenje svog postupka:

„Sve je zaista tako prekrasno, da ne znam gde bih drugo pljunuo.”

Postoji li Bog. Lave

Grof Rajevski upita Tolstoja:

„Lave Nikolajeviču, kako da znam da postoji Bog?”

Tolstoj uzvratil: „Sergeje Rajevski, ti si naučnik i gledao si kroz mikroskop?”

„Da” – reče grof.

Tolstoj: „Jesi li se ikada zapitao zna li onaj mikrob, da li ti postojiš?!”

Ferenc Molnar

Mađarskog književnika Ferenc Molnara zamolili su da napiše kritiku o premijeri prve komedije nekog mladog autora.

– Ne prihvaćam! – odgovori Molnar. – Komad je loš, autor je dvostruko jači od mene i, kao što se iz njegove komedije vidi, ne zna za šalu.

Mudre misli

Ako držiš ruku stisnuto, ne možeš se ni sa kim rukovati.
Ako glupost preživi, možemo reći da je preglupa i da umre.

Ako hoćeš da se obogatiš idi među siromahe?!

Ako tačno premislamo, svi smo goli u svojim odećama.

Ako ti je slaba pamet, moraš imati zdrava leđa.

Ako ti je žena dobra, druga ti ne treba.

Bolje da te smrt prijeka digne, nego suza siromaška stigne.

Bolje i dvared pitati nego jedared zaići.

Bolje je i malo s blagoslovom, negoli i dosta s prokletstvom.

Bolje biti pijan nego trezna budala!

Bolje ćutati i biti smatran budalom, nego progovoriti i otkloniti svaku sumnju.

Bolje je biti bogat i zdrav, jer šta вреди siromašnom ako je bolestan.

Bolje je naučiti nepotrebno, nego ništa.

Bračna veza nije zakonito izvinjenje protiv ljubavi.

Bolje je svašta jesti, nego svašta govoriti.

Bolje je svoje jaje nego tuđa kokoš.

Bolje je u kolibi pjevati nego u dvoru plakati.

Bolje je umeti nego imati

Čovek s lakoćom trpi samo jednu bol, to je bol drugih.

Čovek samo kad filozofira ne laže, jer kad filozofira on izmišlja.

Čovek uvek treba biti zaljubljen, to je razlog zbog kojega se ne sme ženiti.

Čoveka duša uvek više boli nego kosti.

Čoveka primaju u društvo prema odeći koju nosi, a ispraćaju ga prema duhu koji je pokazao.

Čudno je koliko je malo potrebno da budemo srećni, a još čudnije kako nam baš to malo nedostaje.

Čini dobro, dobrome se nadaj, čini loše, još gorem se nadaj.

Devojka koja žuri na sastanak već je zakasnila.

Dobar čovek se može postideti čak i pred psom.

Dobar je i nož, ali ga grlo ne podnosi.

Dobar muž je onaj kome je žena dobra. I obratno.

Dobra krava se i u štali prodaja!

Dobra nije gde se pametni ne slušaju.

Dobra ovca mnogo ne bleji, ali mnogo vune daje.

Dobra žena poštuje muža, pa da je kao pevac.

Dobre komšije podižu cenu kući i dobrom imanju.

Dobro je lasno zaboraviti, a zlo nikada.

Dobro je teško videti, a lako se pozna.

Dok živiš, dolikuju ti da se nadaš.

Dokle prosi, zlatna usta nosi, a kad vraća, pleća obraća.
De velika zvona zvone, tu se mala ne čuju.

I loncem o kamen ili kamenom o lonac, teško loncu svakojako.

I najmudriji da proda sve što ima, ne može da kupi sve što nema.

Kad lisica pridikuje, pazi dobro na guske.

Kad mator pas laje, valja videti šta je

Kad mi ne možeš pomoći, nemoj mi odmagati

Kad najviše grmi, najmanje kiše pada.

Kad se prase najede onda korito prevali.

Kad se slože i slabi su jaki.

Kad si u kolu, valja da igraš

Kad sultan nazebe, raja kija.

Ko hoće časno, ne može lasno.

Ko hoće da ga drugi poštuju, valja najpre da se sam poštuje.

Ko jedanput slaže, drugi put mu se ne vjeruje iako istinu kaže.

Ko tuđ posao gleda, svoj zaboravlja.

Ko u krčmu ide, tuđu decu hrani.

Ko u nebo pljuje na obraz mu pada.

Ko zavisi od drugog, treba i njegovom psu da se umiljava.

Lakše je skuvati željezo nego savladati ženinu tvrdoglavost.

Ljubav je jedina strast koja ne trpi prošlost, ni budućnost

Ne plaši vuka s' kozijom mješinom.

Ne treba kvocati, nego jaja nositi.

Ne valja donde leteti dokle krila ne narastu.

Ne valja jarca za baštovana namestiti.

Ne valja svakoj tici kobac biti.

Ne vjeruj prijatelju za trpezom, nego na vratima od tamnice.

Nekom i olovo plivje, a nekome i slamka tone.

Nema ništa nesnosnije od bogate žene.

Nije žita bez kukolja ni naroda bez izroda.

Niko ne može tako malo da me plati, koliko malo ja mogu da radim.

Niko sam sebi sudija ne može biti.

Ništa nije tako loše da ne može biti gore.

Novci sitno zveče, al' se daleko čuju.

Osoba kojoj „treba” ljubav poslednja je koja će je dobiti.

Otkud sam se nadao da me sunce ogrije, otuda me led bije.

Pametni ljudi uče se na tuđim greškama, budale na vlastitim.

Sloboda je, ne da radiš šta hoćeš, već da ne radiš, šta nećeš.

Svojestvo je ludosti tuđe mane videti, a svoje zaboraviti.

